بانک The Bank

میاشتنۍ | Monthly | ماهنامه

۲۲۰ گڼه - ۱۴۴۷ جمادي الاول - ۱۴۰۴لږم

په اقتصادي ثبات، مالي شمولیت او ټولنیز عدالت کې د اسلامي بانکوالۍ رول

۳ مخ

نمایشگاه های تولیدات داخلی نویدی است برای آینده روشن اقتصاد افغانستان!

صفحه ۱۵

Crowdfunding Across the World and Its Prospects in Afghanistan

P 31

اقتصاد دیجیتلی، مسیر آینده مطمئن افغانستان است.

د افغانستان بانک با تقویت نظام‌های دیجیتلی، زمینه دسترسی آسان، شفاف و سریع به خدمات مالی را فراهم می‌سازد تا مردم کشور از مزایای بانکداری نوین بهره مند شوند.

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک

کتنپلاوی: فدا محمد فیضان، احمد جواد سداد او محمد ادریس رونق

سرلیکوال: شفیق الله بارز

- د سوداګریزو بانکونو له رئیسانو سره د افغانستان بانک د لومړي مرستیال غونډه ۱
- تدویر نشست پیرامون تسهیل پروسه های اداری ۲
- په اقتصادي ثبات، مالي شمولیت او ټولنیز عدالت کې د اسلامي بانکوالۍ رول ۳
- په ښاري وده او د دندو په رامنځته کولو کې د ترانسپورټي زېربناوو رول ۶
- قواعد و مقررات مالی: تقویت ثبات اقتصادی در برابر فشارهای فزایندۀ مصارف ۱۰
- اقتصادي خبرونه ۱۳
- نمایشگاه های تولیدات داخلی نویدی است برای آینده روشن اقتصاد افغانستان! ۱۵
- نړۍ وال اقتصاد د یو نوي پړاو پر لور ۱۷
- نقش مؤسسات مالی در تمویل و رشد تشبثات کوچک و متوسط ۲۳
- Crowdfunding Across the World and Its Prospects in Afghanistan ۳۱

مسئول مدیر: انور الله حیات

خبریالان: سید خالد خالقیار او عبدالقیوم عالم

ډیزاین: خالد احمد فیضي

فوټوژورنالیست: زیرک ملیا

د وېش مسئول: نصرت الله احمدزی

د چاپ شمېر: ۱۲۰۰ ټوکه

کال: نولسم

پته: د افغانستان بانک

د ثبت ګڼه: ۶۵۸

ټلیفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

برېښنالیک: magazine@dab.gov.af

ویب پاڼه: www.dab.gov.af

۲۲۰

د مجلې د مقالو او انځورونو کارول د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.

استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د سوداګریزو بانکونو له رئیسانو سره د افغانستان بانک د لومړي مرستیال غونډه

د ۱۴۴۷ کال د ربیع الثاني د میاشتې ۲۷ مه - د افغانستان بانک د لومړي مرستیال ښاغلي صدیق‌الله خالد په مشرۍ د سوداګریزو بانکونو له رئیسانو سره غونډه ترسره شوه. په دې غونډه کې د بانکي سکتور د پیاوړتیا، د اسلامي بانکوالۍ د پراختیا، برېښنایي بانکوالۍ او د بانکي خدمتونو د کیفیت د لوړولو په اړه هر اړخیز بحث وشو.

ښاغلي صدیق الله خالد د غونډې په پیل کې یادونه وکړه چې د هېواد بانکي سکتور د اسلامي کېدو په بشپړ بهیر کې داخل شوی او ډېر ژر به یو شمېر بانکونو ته د بشپړې اسلامي بانکوالۍ جوازونه ورکړل شي. نوموړي له سوداګریزو بانکونو وغوښتل چې د اسلامي بانکوالۍ له اصولو سره سم، د اسلامي مالي محصولاتو د تنوع او وړاندې کولو له لارې خلکو ته د غوره او باوري خدمتونو د وړاندې کولو زمینه برابره کړي.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال همدارنګه د بانکي سکتور د بشري ظرفیتونو د پیاوړتیا پر اهمیت خبرې وکړې او په دې برخه کې یې د مالي او بانکي انستیټوت د بیا فعالیدو یادونه وکړه. نوموړي ټینګار وکړ چې سوداګریز بانکونه باید د خپلو کارکوونکو د مسلکي وړتیاوو د لوړولو په موخه عملي ګامونه واخلي، ترڅو د نړۍ‌والو معیارونو سره سم د اغېزناکو او باکیفیته بانکي خدمتونو د وړاندې کولو لپاره لا ډېره زمینه برابره شي.

په غونډه کې له اجنډا سره سم د افغانۍ د ثبات ساتنې، د بانکي خدمتونو د چټکتیا او غوره‌والي، د بانکي سکتور د پرمختګ، ډیجیټل بانکوالۍ، ستونزو او حل لارو په اړه هم بحثونه وشول.

په دغه غونډه کې د افغانستان بانک د اړوندو آمریتونو استازو، د افغانستان د بانکونو ټولنې، او د سوداګریزو بانکونو مشرانو او استازو ګډون درلود.

تدویر نشست پیرامون تسهیل پروسه های اداری

۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۷ – به هدف اجرای فیصله شماره (۵)، بند (۲) مؤرخ ۱۴۴۷/۳/۱ کابینه امارت اسلامی افغانستان و حکم شماره (۶۹۶/۱۸۲۵) مؤرخ ۱۴۴۷/۳/۲۰ عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه‌الله، جلسهٔ اختصاصی تحت ریاست محترم صدیق الله خالد معاون اول د افغانستان بانک، برگزار شد.

این نشست که در آن آمرین و معاونین آمریت‌های د افغانستان بانک اشتراک ورزیده بودند، پیرامون ساده‌سازی امور اداری، تسریع جریان تصمیم‌گیری و افزایش کیفیت عرضه خدمات، برگزارگردید.

محترم صدیق الله خالد معاون اول د افغانستان بانک، طی صحبتی گفت که طولانی شدن امور اداری، مراحل غیرضروری و تأخیر در تصمیم‌گیری به اعتماد مردم آسیب می‌رساند و باعث هدر رفتن زمان و منابع شده که باعث کاهش کارایی اداره میگردد.

وی تأکید نموده گفت که هدف امارت اسلامی افغانستان این است تا همه ادارات، امور خود را ساده، معیاری و شفاف نمایند تا مشکلات مردم در زمان مناسب حل شده و هم موثریت کاری ادارات، افزایش یابد.

محترم خالد افزود که د افغانستان بانک مصمم به تطبیق این تصمیم در تمام آمریت های مربوطه بوده تا موانع احتمالی اداری از میان برداشته شده و به جای کارهای کاغذی، اولویت را به استفاده از سیستم‌های الکترونیکی دهد.

پس از بحث مشترک در این جلسه، دو کمیته ویژه برای بهبود تنظیم و هماهنگی امور تعیین گردید که این کمیته‌ها طرح های خویش را تهیه و ضمن نظارت از جریان تطبیق آن، به کمیته مرکزی گزارش می‌دهند.

قابل ذکر است که این فیصله از جانب ریاست عمومی اداره امور امارت اسلامی افغانستان جهت اجرا به د افغانستان بانک مواصلت نموده است که بر مبنی آن تمام وزارت‌ها و ادارات موظف‌اند که انجام امور خود را مطابق دستورالعمل کمیته تعیین‌شده، ساده و معیاری نمایند.

په اقتصادي ثبات، مالي شمولیت او ټولنیز عدالت کې د اسلامي بانکوالۍ رول

اسلامي بانکوالي پر یوه پیاوړي نړۍوال سکتور بدله شوې ده چې په ټولنیز عدالت، اقتصادي ثبات او د مالي شمولیت د پراختیا په برخه کې یې رول ورځ تر بلې زیاتیږي. پخوا د اسلامي بانکوالۍ سکتور یوازې په یو څو هېوادونو کې د ځانګړو مؤسسو له لارې فعال وو، خو اوسمهال اسلامي مالي خدمتونه له ۸۰ څخه زیاتو هېوادونو کې شتون لري او شتمنۍ یې تر ټریلیونونو ډالرو اوړي. دا وده یوازې د مسلمانانو د زیاتېدونکې تقاضا څرګندونه نه کوي، بلکې د پالیسي جوړوونکو او نړۍوالو ادارو له خوا د دې نظام د ځانګړو ګټو په ګوته کولو ته هم اشاره کوي، څکه چې اسلامي مالي نظام د شمولیت او د اقتصاد د ثبات لپاره ځانګړې وسیلې وړاندې کوي.

د اسلامي بانکوالۍ بنسټ د شریعت پر اصولو ولاړ دی، چې سود (ربا)، غرر (ناڅرګندوالی) او په غیر اسلامي او حرامو صنعتونو لکه قمار، شراب او داسې نورو برخو کې پانګونه منع کوي. پر ځای یې د ګټې او زیان شریکولو او ټولنیز عدالت ته لومړیتوب ورکوي چې دا چاره شفافیت رامنځته کوي، د شتمنیو د غیر عادلانه وېش مخه نیسي، او د تمویل ورکوونکي او اخیستونکي تر منځ د انصاف اصل تأمینوي.

په وروستیو کلونو کې نوښتونو د اسلامي مالي نظام ساحه نوره هم پراخه کړې ده. ډیجیټل پلاتفورمونه اوس د شریعت سره سمې معاملې د موبایل اپلیکیشنونو او بلاکچین ټکنالوژۍ پر بنسټ تړونونو له لارې ممکنوي. د وړو مالي تمویلاتو پروګرامونه د ټیټ عاید لرونکو کورنیو ته له سود څخه پاک تمویلات ورکوي. نوي محصولات لکه شنه صکوک (د نوي کېدونکې انرژۍ پروژو لپاره اسلامي باندونه) او د مالي ټکنالوژۍ څخه په ګټې اخیستنې سره بېلابېل مدرن خدمتونه د عقیدوي ارزښتونو او عصري مالي اړتیاوو تر منځ واټن لنډوي. دا نوښتونه نه یوازې له دیني ارزښتونو سره سمون لري، بلکې د هغو ټولنو ستونزې هم حلوي چې له مالي خدماتو بې برخې پاتې شوې دي لکه: مالي تمویلاتو ته نه لاسرسی، د مالي سواد کموالی، او په لرې پرتو سیمو کې د

خدمتونو کموالی.

د عقیدې او نوښت د یوځای کولو له لارې، اسلامي بانکوالي د مالي شمولیت د یو پیاوړي محرک په توګه راڅرګنده شوې ده او داسې حل لارې وړاندې کوي چې کلتوري او اخلاقي ارزښتونه پیاوړي کوي او په ورته وخت کې د بېوزلۍ کمولو، د متشبثینو ملاتړ، او د دوامداره پرمختګ پراخې موخې ترلاسه کوي. د دې نظام تکامل ښيي چې څنګه د دیني ارزښتونو پر بنسټ مالي چوکاټ کولای شي د عصري ننګونو سره ځان عیار کړي او هغو خلکو ته فرصتونه برابر کړي چې له دودیزې بانکوالۍ د خدمتونو څخه بې برخې دي.

اسلامي بانکوالي د ټولنیز عدالت د ټینګښت لپاره ځانګړې لارې چارې وړاندې کوي، ځکه چې د شریعت اصول د انصاف، د ټولنې د ملاتړ، او د شتمنیو د عادلانه وېش پر بنسټ ولاړ دي. د سود (ربا) منع کول د دې سبب ګرځي چې پورونه او تمویلات د بې وزلو پر زیان نه وي، بلکې د هغوی د ملاتړ وسیله وګرځي. د قرض حسنه په نوم بې سوده پورونه هغه خلکو ته ورکول کېږي چې عاجلې اړتیاوې لري، لکه: د روغتیا، زدکړې یا د کورنۍ د اړتیاوو پوره کول. دا ډول پورونه د ټولنیز عدالت څرګندونه کوي، ځکه چې د ګټې پر ځای د مرستې او همکارۍ اصل پیاوړی کوي.

د اسلامي بانکوالۍ په چوکاټ کې د ګټې او زیان شریکولو تړونونه هم د عدالت د ټینګښت لپاره مهم دي. په دې ډول تړونونو کې تمویل ورکوونکی او اخیستونکی دواړه د کاروبار په ګټه او زیان کې شریک وي، ترڅو د خطر بار په مساویانه ډول پر دواړو ډلو تقسیم شي. دا کار د اقتصادي فرصتونو عادلانه وېش تضمینوي او د ټولنې د محرومو طبقو لپاره د مالي شمولیت زمینه برابروي.

سربېره پر دې، اسلامي بانکونه د مالي سواد پروګرامونو له لارې د خلکو د پوهاوي کچه لوړوي. کله چې خلک د مالي پرېکړو د ترسره کولو وړتیا ترلاسه کړي په ټولنه کې د ټولنې د عدالت کچه لوړېږي، ځکه چې هر څوک کولای شي د خپلو حقونو او فرصتونو په اړه روښانه پرېکړې وکړي. دا پروګرامونه د وګړو لپاره مهم دي، ځکه هغوی ته د مالي خپلواکۍ او د ټولنې په اقتصادي ژوند کې د ګډون فرصت ورکوي.

کوچني کاروبارونه د اقتصاد د ودې د ملا تیر دی، خو ډېری وخت د تمویل له ستونزو سره مخ وي. اسلامي بانکونه د مرابحې او اجارې قراردادونو له لارې د کوچنیو کاروبارونو لپاره ارزانه تمویل برابروي. دا ډول قراردادونه د سود پر ځای د عادلانه ګټې پر بنسټ جوړېږي. همدارنګه، د ګټې شریکولو طرحې متشبثین هڅوي چې د پور پر ځای د شریکې ګټې تړونونه وکاروي چې د کاروبارونو د ودې لپاره د فشار کچه راکموي. د اسلامي اصولو پر بنسټ واړه مالي تمویلات د ټیټ عاید لرونکو کورنیو او کوچنیو کاروبارونو لپاره د مالي شمولیت مهمه وسیله ده چې پر بنسټ یې بې وزلو ته له سود څخه پاک تمویلات ورکول کېږي، او د ټولنیز عدالت او د خلکو د ملاتړ فرهنګ ته وده ورکوي. همدارنګه، د کوچنیو کاروبارونو لپاره د مرابحې پر بنسټ اسلامي واړه مالي تمویلات برابرېږي، چې د سود پر ځای د عادلانه ګټې پر بنسټ محاسبه کېږي .دا ډول تمویلات د کاروبارونو د ودې او د اقتصادي ثبات لپاره ډېر اغېزمن دي.

په ډېرو کلیوالو او لرې پرتو سیمو کې خلک د ربا له امله له بانکوالۍ څخه لرې پاتې کېږي. اسلامي بانکوالي له شریعت سره سم د ربا څخه پاکو بانکي خدمتونو داسې بڼه وړاندې کوي چې د دیني اصولو او ارزښتونو خلاف نه وي. له سود څخه پاکو او د مرابحې پر بنسټ د تمویلونو له لارې خلک کولای شي د خپلو اړتیاوو لپاره مالي سرچینې تر لاسه کړي. سربېره پر دې، د موبایل له لارې اسلامي بانکوالي د جغرافیوي خنډونو مخه نیسي او په ځانګړي ډول په افغانستان او د پرمختګ په حال کې نورو هېوادونو کې د خلکو لپاره د مالي خدماتو لاسرسی آسانوي. ډیجیټل بانکوالي د اسلامي مالي نظام د پراختیا لپاره یو مهم ګام دی .د موبایل اپلیکیشنونو له لارې اوس خلک کولای شي له شریعت سره سمې معاملې ترسره کړي، لکه د حسابونو پرانیستل، د مرابحې پر بنسټ پورونه اخیستل، او نور خدمتونه کارول.

اسلامي واړه تمویلات د محرومو ټولنو لپاره ځانګړي پروګرامونه لري. د کورنیو په

مشرۍ کاروبارونه د ځانګړو تمویلاتو له لارې پانګه تر لاسه کوي، چې د کورنۍ عاید لوړوي او د ټولنې اقتصادي رول پیاوړی کوي. سربېره پر دې، د مالي سواد پروګرامونه چې له اسلامي بانکوالۍ سره تړلي دي، پر بانکي سکتور د خلکو باور زیاتوي او په بانکي سکتور کې د خلکو ګډون کچه لوړوي. دا پروګرامونه ټولنو ته د مالي پرېکړو کولو وړتیا ورکوي.

اسلامي بانکوالي د اقتصادونو په ثبات کې هم مهم رول لوبوي. د زیربنایي پروژو د تمویل له لارې د هېوادونو په پرمختګ کې ونډه اخلي چې د اوږدمهاله اقتصادي ودې لپاره بنسټیزه ده. همدارنګه، د خطر شریکولو قراردادونه د سودي پورونو پر ځای د مالي نظام د کمزورتیا کچه راټیټوي، ځکه چې خطر د تمویل ورکوونکي او اخیستونکي تر منځ وېشل کېږي. دا چاره د مالي بحرانونو د مخنیوي لپاره اغېزمنه وسیله ده.

ننګونې.

اسلامي بانکوالي د ودې او پراختیا پر لور روانه ده، خو ځینې ننګونې یې د پرمختګ بهیر ورو کوي .د مقرراتي همغږۍ ستونزه یوه مهمه ننګونه ده، ځکه د شریعت بېلابېل تفسیرونه په مختلفو هېوادونو کې د محصولاتو د معیاري کولو بهیر ورو کوي . کله چې یو هېواد د شریعت اصول په ځانګړي ډول تفسیر کړي، د اسلامي مالي محصولاتو د نړیوالې همغږۍ لپاره ستونزې رامنځته کېږي .دا چاره د پانګوالو او پیریدونکو لپاره د ګډو معیارونو نشتوالی په ډاګه کوي، چې په پایله کې یې د باور او شفافیت کچه راټیټېږي.

بله ننګونه د ټکنالوژۍ ادغام دی. د ډیجیټل نوښتونو لکه: بلاکچین، موبایل بانکوالۍ د مالي ټکنالوژۍ پلاتفورمونو کارول د اسلامي بانکوالۍ لپاره ډېرې آسانتیاوې رامنځته کوي، خو د شریعت له اصولو سره د دې نوښتونو همغږي کول دقیقې څارنې ته اړتیا لري .که د ټکنالوژۍ کارول د شریعت له اصولو سره په سمه توګه برابر نه شي، نو د پیریدونکو باور ته زیان رسېږي .له همدې امله، د نوښت او دیني اصولو ترمنځ د توازن ساتل یو مهم مسئولیت دی.

د پوهاوي او زدکړې کموالی هم د اسلامي بانکوالۍ د پراختیا پر وړاندې خنډ دی. ډېری خلک، په ځانګړي ډول هغه وګړي چې د بانکي خدمتونو له کارولو څخه بې برخې دي، د اسلامي مالي محصولاتو په اړه کافي معلومات نه لري. د مالي سواد کموالي له امله خلک نه شي کولای د اسلامي بانکوالۍ له فرصتونو څخه ګټه واخلي. د عامه پوهاوي پروګرامونه، د مالي زدکړې کورسونه، او د اسلامي بانکوالۍ د ګټو روښانه کول د دې ستونزې د حل لپاره اړین دي.

له دې ننګونو سره سره، د اسلامي بانکوالۍ فرصتونه ډېر پراخ دي. د اسلامي مالي ټکنالوژۍ له لارې د حلالو پانګونو لپاره نوې لارې پرانیستل کېږي، چې د خلکو د ګډون کچه لوړوي. له شریعت سره سم واړه مالي تمویلات د ټیټ عاید لرونکو کورنیو او کوچنیو کاروبارونو لپاره د مالي شمولیت عملي وسیله ده.

پایله

د اسلامي بانکوالۍ نوښتونه یوازې د مالي سکتور بڼه نه بدلوي، بلکې د عقیدې او مالي نظام تر منځ واټن هم لنډوي. له شریعت سره سم محصولات چې د ټولنو اړتیاوې پوره کوي، د اقتصادي ځواکمنتیا او دوامداره پرمختګ لپاره تر ټولو ښه وسیله ده. په افغانستان کې دا نوښتونه کولای شي د اقتصاد د ثبات او د مالي شمولیت د پراختیا لپاره مهم رول ولوبوي. د اسلامي بانکوالۍ د نوښتونو عملي کول نه یوازې د خلکو باور زیاتوي، بلکې د هېواد د اقتصادي راتلونکي لپاره هم مهم دي.

لیکنه: سید خالد خالقیار

د افغانستان بانک د نشراتو ارشد آفیسر

اخذلیکونه:

1. Almaaitah, R. A., & Almaaitah, Z. A. (2023). The role of Islamic banking in promoting ethical finance and social justice. PowerTech Journal. https://powertechjournal.com/index.php/journal/article/download/1986/1466/3856
2. Alliance for Financial Inclusion (AFI). (2024). Islamic finance and financial inclusion: AFI members' perspectives. AFI Global. https://www.afi-global.org/wp-content/uploads/2024/10/Islamic-Finance-Financial-Inclusion.pdf

په ښاري وده او د دندو په رامنځته کولو کې د ټرانسپورټي زېربناوو رول

(دا مقاله د نړۍ وال بانک له ويبپاڼې څخه ژباړل شوې ده)

نړۍ په بې ساري چټکتيا سره د ښاري کېدو پر لور د حرکت په حال کې ده او دا بهير د بل هر ځای په پرتله د سهارا د دښتې په سويل کې په پرتو افريقايي هېوادونو کې ډېر تر سترګو کيږي. د تانزانيا د ډوډوما په څېر ښارونه د چټکې او بې سارې ودې شاهدان دي چې له ځان سره فرصتونه او د پام وړ ننګونې هم لري. څرنګه کولای شو ډاډ ترلاسه کړو چې دا چټکه ښاري وده او پراختيا نه يوازې په بې مهاره توګه د ښارونو د پراختيا لامل شي بلکې ټولګډونه او دوامداره پرمختګ هم رامنځته کړي؟

نړۍ وال بانک دا څېړي چې څرنګه د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه د غوره پايلو د لاسته راوړلو په موخه د ښاري بدلونونو په رامنځته کولو، پوهېدلو او شنلو کې مرسته کولای شي. ياد ماډلونه چې په تېره لسيزه کې يې په اکاډميک او پرمختيايي برخو کې چټک او زيات شهرت موندلی؛ يو پياوړی چارچوکاټ وړاندې کوي چې له لارې يې دا تحليل شونی دی چې څرنګه ساحوي خنډونه لکه د ټرانسپورټ لګښتونه او د سفر وختونه په اقتصادي کړنو او هغو ځايونو چې خلک يې د ژوند او کار لپاره غوره کوي، اغېزه کوي.

د ډوډوما د ښار کیسه

د ډوډوما د ښار کیسه یوه زړه راښکونکې قضیه ده چې د ښاري پراختیا لپاره د مطالعې ښه بېلګه ګڼل کېږي. دا ښار په ۱۹۷۳ کال کې د تانزانیا د پلازمینې په توګه وټاکل شو، په لومړیو کلونو کې یې وده ورو وه، خو په وروستیو کلونو کې یې وده په بې سارې توګه زیاته شوې ده. کله چې د حکومت د ۲۰۱۶ کال له اجرائیه پرېکړې له مخې پرېکړه وشوه چې مرکزي اداره دې ډوډوما ته ولېږدول شي، نو دا بدلون په څو کلونو کې په تدریجي توګه ترسره او بالاخره په ۲۰۲۳ کال کې د دولتي ماڼۍ په پرانیستو سره بشپړ شو. تر ۲۰۲۴ کاله پورې، ډوډوما د تانزانیا دریېیم لوی ښار شو چې تمه کېږي نفوس یې د ۲۰۲۰ او ۲۰۳۰ کلونو تر منځ دوه برابره شي.

د ښار مرکزي سوداګریزه سیمه د درېیو لویو سړکونو په څلور لارې کې موقعیت لري چې یاد سړکونه د ډوډوما ښار د هېواد له سترو ښارونو سره نښلوي. یاد سړکونه چې ډېری یې دوه سړکه لویې لارې دي؛ د لاریو، موټرو، موټر سایکلونو، رکشاوو او حتی د بایسکلونو د ګډ تګ راتګ لپاره کارول کېږي چې له امله یې ترافیکي ګڼه ګوڼه ډېره زیاته او ټول کاروونکې یې له ستونزو سره مخ کړي دي. تمه کېږي چې یاده ګڼه ګوڼه د نفوسو د متوقعه چټک زیاتوالي له امله لا پسې زیاته او ستونزمنه شي.

همداراز، د ښار له مرکزي سوداګریزې سیمې څخه ۱۸ کیلو متره لرې یو نوی دولتي کمپلیکس جوړېږي. که څه هم د ځمکو د کارونې عمومي طرحه (ماستر پلان) شته، خو د هغه د پلي کولو وړتیا محدوده ده او د فعالیتونو د مرکزونو خپرېدل په طبیعي ډول ښاري پراختیا ته لاره هواروي.

د دې ترڅنګ، په ډوډوما ښار کې د مهمو زېربنایي پروژو لکه د بسونو چټک ترانزیت سیستم نشتون چې د ښار په منظمه وده او پرمختګ کې مرسته کولای شي، د یادې ستونزې د زیاتېدو یو بل لامل دی. دا وضعیت د سهارا د دښتې په سویل کې د پرتو افریقایي هېوادونو د چټکې ودې لرونکو ډېری متوسطو ښارونو لپاره یو عادي حالت ګڼل کېږي.

د دوامدارې ودې لپاره د زمینې برابرول

د پورتنیو ستونزو د حل لپاره، د نړۍ وال بانک په ملاتړ یوه پروژه په پام کې نیول شوې چې موخه یې د مهمو ټرانسپورټي لارو او دهلیزونو جوړول او پراختیا ده. په یاده پروژه کې د سړکونو پراخول او پخول، په مرکزي سوداګریزه سیمه کې د ګڼه ګوڼې د مخنیوي په موخه د غټو بار وړونکو موټرونو لپاره د یوې جلا لارې جوړول او له موټرونو پرته د نور ټرانسپورټ لپاره د ځانګړو زېربناوو جوړول شامل دي.

دا بدلونونه او اصلاحات د ګڼه ګوڼې د کمولو او د راتلونکي اټکل شوې ودې د ملاتړ لپاره ډیزاین شوي دي. خو پوښتنه دا ده چې د دې پروګرامونو اغېزې به څه وي؟ دلته د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه مهم رول لوبوي.

د ساحې/فضا د توازن د مقداري ماډلونو پېژندنه

په بنسټیز ډول، د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه د ښار دننه د کورنیو، سوداګریو او ودانیو جوړونکو تر منځ اړیکې تشریح کوي.

کورنۍ پرېکړه کوي چې د خپلې هوساینې او ودې لپاره چېرته کار او ژوند وکړي.

سوداګري دا ټاکي چې د ګټې زياتولو لپاره څومره کارکوونکي وګماري او څومره ځای/ساحې ته اړتيا ده.

ودانيز شرکتونه دا ارزوي چې له مالي پلوه په بېلابېلو ځايونو کې څو پوړيز ځای جوړول له مالي پلوه ممکن او د ګټې وړ دي.

د پورتنيو درېيو لورو پرېکړې بايد ثابتې او همغږې وي. د کار او ځمکې تقاضا بايد د هغوی له عرضې سره برابره وي. سربېره پر دې، مزدونه/معاشونه او کرايې بايد داسې تعديل شي تر څو په پايله کې يې بازارونه متوازن حالت غوره کړي. د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه، په څرګند ډول د ساحې اړوند توپيرونو په پام کې نيولو سره د کار او جايدادونو د بازارونو ماډلونه جوړوي.

د پورتنۍ طريقې يوه بنسټيزه ګټه دا ده چې اقتصادي نظريه له شته واقعي معلوماتو سره يوځای کوي. دا طريقه د خالصو تيوريکي ماډلونو په پرتله، د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه ډېر انعطاف منونکي کوي او تر ټولو مهمه دا چې د بشپړو عملي طريقو په پرتله کمو معلوماتو ته اړتيا لري. د توازن چارچوکاټ د کمو معلوماتو پر بنسټ هم استنباط کولای شي. د هغو سيمو لپاره چې په اړه يې کم معلومات شتون ولري، د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه ځانګړې ارزښت لري.

د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونو د کاري اسانتيا لپاره د پيلوټ په نوم د عامه لاسرسي وړ ابزار جوړ شوی دی

د ماډلونو کليدي موندنې

د پيلوټ په نوم ابزار په کارولو سره د سړکونو د پرمختيايي پروژو احتمالي اغېزې وڅېړل شوې. د پرمختګونو او اصلاحاتو له امله د شبکې د پياوړې چټکتيا په پام کې نيولو سره، د۲۰۳۰ کال لپاره دوه سناريوګانې، يو يې د نړۍ وال بانک له پروژې سره او بله يې له پروژې پرته، پرتله او وڅېړل شوې. د ياد ماډل لاسته راغلې پايلې د نفوسو وېش، ټوليز استخدام او د ځمکې د کارونې ډولونه رانغاړي.

کله چې له 'پروژې سره' حالت له 'پروژې پرته' بنسټيز حالت سره پرتله شي، نو څرګنديږي چې د ۲۰۳۰ کال لپاره ټوليزې پايلې هيله بښونکې دي:

د دندو رامنځته کول: تمه کيږي چې دا پروژه به تر ۲۰۳۰ کال پورې په ښار کې له ۱۰,۰۰۰ څخه زياتې نوې دندې رامنځته کړي چې د 'پروژې پرته' سناريو په پرتله ۲.۳ سلنه زياتوالی ښکاره کوي.

د توليد زياتوالی: همدا ډول، اټکل کېږي چې د ښار ټوليز توليد به له 'پروژې سره' سناريو کې شاوخوا ۲ سلنه زيات شي.

متمرکزه ښاري وده: تمه کيږي چې له 'پروژې سره' سناريو کې د هر اوسېدونکي لپاره د ځای اندازه شاوخوا ۱.۹سلنه راکمه شي. دا سناريو ښيي چې د ټرانسپورټ اصلاح شوې زېربناوې کولای شي چې په نوو پرمختګونو تمرکز وکړي، له کنټرول پرته د ښارونو پراختيا راکمه کړي او د ځمکې کارونه لا پسې اغېزناکه کړي.

راتلونکی مسير

د ډوډوما قضيې مطالعه په څرګنده توګه ښيي چې د ټرانسپورټ په بنسټيزو زېربناوو کې ستراتيژيکې پانګونې يوازې د وګړو او مالونو د چټک لېږد لپاره نه دي، بلکې د يادو پانګونو په پايله کې ډېرې ګټې رامنځته کېدلای شي.

يادې پانګونې کولای شي د دندو په رامنځته کولو کې فعاله ونډه ولري، د ښاري ودې لورې داسې تنظيم کړي

چې اغېزناکه او دوامداره بڼه خپله کړي او په پایله کې د خونديي، دوامداره او تولګټونه لاسرسي ملاتړ وکړي. د نړۍ وال بانک د پروژو د ملاتړ په موخه، د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونه او د پيلوټ په نوم وسيله د پياوړو تحليلونو او اغېزناکو قضيو د وړاندې کولو زمينه برابروي. د يادو ماډلونو او وسيلې يوه د پام وړ ځانګړنه دا هم ده چې د پياوړې اقتصادي تيورۍ په مدغمولو سره په کمو معلوماتو لرونکو چاپيريالونو کې هم د کارونې وړ دي.

راتلونکې ته په کتو، نړۍ وال بانک د دندو د رامنځته کولو د چارچوکاټ په پياوړي کولو باندې کار کوي چې دا يو خورا مهم اړخ دی ځکه چې نړۍ وال بانک پر دندو ځانګړی تمرکز لري. نړۍ وال بانک د ساحې/فضا د توازن مقداري ماډلونو د کاروونکو د اړيکې په اصلاح کولو او لوړولو کار کوي او همدارنګه د سيمه ييزې او نړۍ والې سوداګرۍ لپاره د چارچوکاټ او ماډل لپاره د ورته وسيلو د پراختيا په لټه کې دی.

د اقتصادي نظريې او نوښت لرونکو تحليلونو په مدغم کولو سره، نړۍ وال بانک د ډوډوما په څېر ښارونو سره مرسته کولای شي تر څو د چټکې ودې ننګونې او پيچلتياوې په سم ډول مديريت کړي او د اقتصاد او چاپيريال له پلوه بډايه او پايښت لرونکي ښارونه جوړ کړي.

ليکوال: هي هي

ژباړن: محمد فاروق تسل

د افغانستان بانک د ژباړې بورډ غړی

سرچينه:

1- He, H. (2025, September 8). How transport infrastructure can guide growth and create jobs in rapidly expanding cities. Transport for Development Blog, World Bank. https://blogs.worldbank.org/en/transport/how-transport-infrastructure-can-guide-growth-and-create-jobs-in

قواعد و مقررات مالی: تقویت ثبات اقتصادی در برابر فشارهای فزایندۀ مصارف

استفاده از معیارهای مالی محتاطانه، میکانیزم‌های اصلاحی و نهادهای حمایوی می‌تواند به کشورها کمک کند تا به قواعد مالی خود پایبند باشند و سلامت مالی دولت را حفظ کنند.

کشورها به طور فزاینده مقررات و چارچوب های مالی را روی دست گرفته اند که هدف آن شفافیت و قابلیت پیش‌بینی در مصارف دولت می‌باشد، اما این مقررات در حفظ کسر بودجه و قرضه ها در حدود تعیین‌شدۀ خود مؤثر نبوده‌اند. همان‌طوری که در گزارش جدید صندوق بین المللی پول آمده است، حدود ۴۰ درصد از اقتصادهای پیشرفته و نزدیک به دو سوم بازار های نو ظهور فراتر از حدود مالی تعیین‌شدۀ خود قرار دارد.

قواعد و مقررات مؤثر مالی برای رسیدگی به چالش های رو به افزایش ، از رشد بی‌سابقۀ قروض و فشارهای فزایندۀ مصارف دفاعی حکومت گرفته تا کهن سالی جمعیت و نیاز های توسعه و اجتماعی که کشور ها با آن روبرو هستند، ضروری است. در نتیجۀ این چالش ها، منابع مالی دولت‌ها در حال کاهش است. در چنین شرایطی، قواعد و مقررات مالی می‌توانند با تعیین حدود مشخص بر مصارف، کسر بودجه یا قروض با حکومت ها کمک نماید، و برای تقویت نظم و نشان دادن تعهد به امور مالی عامه سالم منحیث موانع محافظوی عمل کنند. این یک نظریه جدید نیست. قواعد و مقررات مالی از اواسط سال های ۱۹۸۰ به‌کار گرفته شده اند و استفاده از این قواعد در دو دهه اخیر افزایش یافته است. امروز، نظر به ارقام

دیتابیس قواعد مالی صندوق بین المللی پول و شورای مالی، ۱۲۰ کشور از این قواعد استفاده می‌نماید که در مجموع ۱۲۲ اقتصاد و ۵۴ شورای مالی را در بر می‌گیرد.

افزایش روز افزون استفاده از قواعد و مقررات مالی

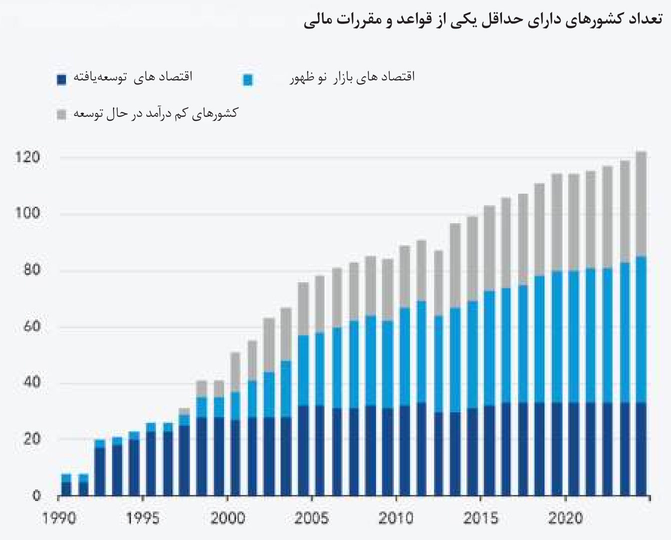

منبع: الونسو و دیگران، ۲۰۲۵؛ دیتابیس قواعد و مقررات مالی صندوق بین المللی پول: ۱۹۸۵ - ۲۰۲۴

گزارش صندوق بین المللی پول سیر تکامل قواعد و مقررات مالی و چگونگی رعایت آنها توسط کشورها، را بررسی می‌نماید. صندوق بین المللی پول دریافت که این قواعد و مقررات در سال‌های اول بسیار سخت‌گیرانه بودند و مانع مقابله با رکودهای اقتصادی می‌شدند. با گذشت زمان، انعطاف پذیری بیشتر در آن اعمال شد که نتایج مثبتی در پی داشت؛ چون به دولت‌ها اجازه داد تا حمایت لازم را برای اقتصاد های ضعیف، مخصوصاً در بحران های شدید مانند شیوع ویروس کرونا فراهم سازد.

به هر حال، شوک های شدید اقتصادی آزمایش جدی برای مؤثریت قواعد و مقررات مالی بود چرا که کسر های بودجه و قرضه بسیاری از کشورها از سقف‌های تعیین‌شده فراتر رفت. بیش از دو سوم کشورها قواعد و مقررات مالی خود را تجدید نظر کرده اند؛ آنچه که بیشتر اوقات آنها را بدون تضمین کافی برای حفظ منابع دولتی، انعطاف پذیرتر می سازد.

چارچوب‌های محافظتی مؤثر

برای این‌که قواعد و مقررات مالی مؤثر باشند، باید تعادل محتاطانه را حفظ کنند: این قواعد و مقررات باید پایداری مالی را تضمین نمایند و در عین حال فضای کافی و انعطاف‌پذیری لازم را برای اولویت دهی در مصارف باقی بگذارند. تحلیل صندوق بین المللی پول نشان می‌دهد که قواعد و مقررات مؤثر باید چند عناصر اساسی داشته باشند: باید بر اساس هدف یا معیار واضح و مناسب مالی طرح و تدوین شوند تا پالیسی را هدایت نمایند؛ دارای مکانیزم قوی برای اصلاح مسیر باشند تا در صورت فشارهای مصرف یا شوک‌های منفی باعث انحراف از مسیر درست نشوند؛ و نهادی مالی حمایوی وجود داشته باشند تا در تطبیق و اجرای این قواعد و مقررات همکاری نمایند.

نخست، یک معیار مالی محتاطانه – به گونۀ مثال نسبت قرضه با تولید ناخالص داخلی یا هدف بیلانس بودجه میان مدت – باید در چارچوب یک سیستم مدیریت خطرات و با توجه به ظرفیت قرضه کشور و میزان آسیب‌پذیری آن در برابر شوک‌ها طرح و ترتیب گردد. برای این‌که این معیار مالی معتبر باشد، باید به‌سادگی قابل نظارت باشد، به‌طور واضح به مردم اطلاع رسانی شود و با بودجه های سالانه ارتباط نزدیکی داشته باشند.

دوم، هنگامی‌که سقف های تعیین شده نقض می‌شوند، کشورها نیاز به طرزالعمل‌های واضح برای بازگشت به مسیر درست دارند. استفاده از محرک‌ها، جدول‌های زمانی، و اقدامات از قبل تعریف شده در پالیسی می‌تواند در بازگشت به حدود تعیین‌شدۀ قواعد و مقررات مالی کمک کند. مانند مکلف ساختن حکومت‌ها به ارائۀ پلان‌های مالی یا اتخاذ اقدامات اصلاحی که انضباط مالی را دوباره بازگرداند. بعضی از کشورها فراتر از این اقدامات عمل کرده و از محرک‌های

تدریجی استفاده می‌کنند که با نزدیک‌شدن قرضه به سطح بحرانی، اقدامات سختگیرانه‌تری را به‌کار می‌برند.

این میکانیزم نه تنها که یک پالیسی خوب است، بلکه به کشورها کمک می‌کند که مصارف تأمین مالی خود را کاهش دهند. تحلیل روی شش کشور (ارمنستان، کاستاریکا، قبرس، جمهوری چک، پولند و جمهوری سلواکیا) نشان می‌دهد که میکانیزم‌های اصلاحی درست تهیه شده در مقایسه با کشورهای که قواعد و مقررات مالی مؤثر ندارد، باعث کاهش حدود ۰.۳ درصد در مصارف قرضه‌دهی ظرف شش ماه و حدود ۰.۷۵ درصد ظرف یک سال شده‌اند .

سیر نزولی مصارف قرضه‌گیری دولت بعد از اعمال قواعد و مقررات قوی مالی

منبع: اکالین، مارتینیز و روچ (۲۰۲۵).

یادداشت: نقطهٔ آغاز ۳ درصد است که نشان‌دهندهٔ تحلیل تفاوت اوسط در زمانی است که قواعد و مقررات مالی با میکانیزم‌های اصلاحی مؤثر در شش کشور: ارمنستان، کاستاریکا، قبرس، جمهوری چک، پولند و جمهوری سلواک اعمال گردیده بود.

سوم، قواعد و مقررات مالی زمانی بهتر عمل می‌کنند که کشورها نهادهای مؤثر برای حمایت و تطبیق آن داشته باشند. به طور مشخص، چارچوب‌های مالی میان‌مدت باید قواعد و مقررات مالی را به پلان‌های چندساله تبدیل نماید و تصامیم بودجوی کوتاه‌مدت‌را با اهداف قرضهٔ درازمدت هماهنگ سازند. شوراهای مالی نیز می‌توانند به حیث نظارت کننده گان بی‌طرف عمل نمایند؛ یعنی پیش‌بینی‌های مالی حکومت را تهیه و یا ارزیابی کنند، رعایت از قواعد و مقررات مالی را نظارت نمایند و مردم را از وضعیت مالی حکومت آگاه سازند. به‌طور مثال، شورای مالی در کشور هالند پیش‌بینی‌های حکومت را ارزیابی کرده، مصارف طرح اقدامات پالیسی را سنجش می‌نماید و در عین حال معلومات ارزشمند را در اختیار مردم قرار می‌دهد.

تحلیل صندوق بین المللی پول نشان می‌دهد که کشورهای که دارای شوراهای مالی مستقل‌تر هستند، معمولاً کسرهای کمتر بودجه و رعایت بهتر از قواعد و مقررات مالی را تجربه می‌کنند. نتیجهٔ نهایی این است که پیوند میان بودجه‌های سالانه و چارچوب‌های مالی میان‌مدت و ایجاد نظارت مستقل، می‌تواند هم اعتبار پالیسی‌های مالی را تقویت کند و هم مؤثریت قواعد و مقررات مالی را افزایش دهد.

ایجاد توازن میان انضباط مالی و فشارهای مصارف

حکومت‌ها با تقاضاهای فزاینده و مشروع برای سرمایه‌گذاری در زیربناها، خدمات عامه و تأمین امنیت اقتصادی مواجه‌اند. جوامعی رو به کهن سالی به مصارف بیشتری در بخش‌های صحت و حقوق تقاعد نیاز خواهند داشت، و بسیاری از کشورها نیز مصارف دفاعی خود را افزایش می‌دهند.

وضع قواعد و مقررات مالی با این اهداف در تضاد نیست، اما تنظیم و طرح دقیق این قواعد و مقررات بسیار مهم است. کشورهای که سطح قرضهٔ پایین دارند، می‌توانند حدود مالی خود را تا جایی آسان‌تر سازند که قرضه‌شان در حد ثابت باقی بماند و مصارف رشد اقتصادی را حمایت کند.

در مقابل، کشورهای که دارای سطح بلند قرضه هستند، نیاز دارند تا هر نوع مصرف جدید را با افزایش عواید و/یا تخصیص مجدد مصارف موجود مقایسه کند تا از افزایش خطرات مالی و قرضه جلوگیری شود.

در صورت تشدید این فشارها، کشورها باید تعهد خود را به انضباط مالی تقویت کنند تا اطمینان حاصل شود که امور مالی دولت منبع ثبات؛ نه منبع آسیب‌پذیری باقی می‌ماند.

نویسنده: اِرا دابلا-نوریس، رافائل لام، فرانسیسکو روچ
ترجمه: فاتح اللّه صافی، عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

منبع:

1-Dabla-Norris, E., Lam, R., & Roch, F. (2025, September 25). Fiscal rules foster stability as spending pressures grow. IMF Blog.
https://www.imf.org/en/blogs/articles/2025/09/25/fiscal-rules-foster-stability-as-spending-pressures-grow

اقتصادي خبرونه

د چابهار بندر له لارې د افغانستان د سوداګرۍ زیاتېدل

د صنعت او سوداګرۍ وزارت وايي چې د سیمې او نړۍ له هېوادونو سره د سوداګرۍ د زیاتولو په موخه، هڅه کوي چې په چابهار بندر کې افغان سوداګرو ته اړینې آسانتیاوې برابرې کړي. د صنعت وزارت د لوړپوړي سلاکار محمد هاشم عمري په وینا، اوسمهال د چابهار بندر له لارې د توکو لېږد په کم لګښت او لنډ وخت کې ترسره کېږي او دا بندر کولای شي له هند او نورو هېوادونو سره د افغانستان د سوداګرۍ لپاره پر یوې باوري لارې بدل شي. هغه وايي: «د چابهار بندر د سوداګرۍ او ترانزیت په برخه کې د افغانستان لپاره خورا مهم دی، ځکه چې دا بندر د یوې باوري لارې په توګه د فارس خلیج آزادو اوبو ته د افغا نستان مستقیم لاسرسی برابروي.» بلخوا، د صنعت او سوداګرۍ وزارت وايي چې تېر کال د چابهار بندر له لارې د ۲ اعشاریه ۶۶۱ میلیارد ډالرو په ارزښت سوداګریزه راکړه ورکړه شوې ده؛ چې له دې منځه ۱۲۷ میلیون ډالر یې د افغانستان صادرات وو. د صنعت او سوداګرۍ وزارت ویاند، آخند عبدالسلام جواد وايي: «د ۲۰۲۵ کال په لومړیو نهو میاشتو کې د هېواد د هوايي ډګرونو له لارې د افغانستان صادرات او واردات ۲۷۵ میلیون ډالر وو، چې له دې څخه ۱۵۴ میلیون ډالره صادرات او ۱۲۱ میلیون ډالره واردات دي.» بلخوا، د وچې مېوې د صادروونکو د ټولنې رئیس عبدالقاسم امرخېل ټینګار کوي چې چابهار بندر د هند بازارونو ته د افغانستان د توکو، په ځانګړې توګه د وچې مېوې په صادراتو کې مهم رول لري. هغه وايي: «اوس مهال، زموږ صادرات ډېر ښه روان دي، او توکي له شاوخوا شلو ورځو تر یوې میاشتې پورې هند ته

رسیږي.» په داسې حال کې چې افغانستان خپله ډېره سوداګري او ترانزیت د پاکستان له لارې کوي، د دواړو هېوادونو ترمنځ د بندرونو بیا بیا تړل کېدو سوداګرو ته درانه زیانونه اړولي دي. اقتصادي شنونکي وایي چې د چابهار لارې فعالول د افغانستان د سیمه‌ییزې سوداګرۍ لپاره یو باوري او باثباته بدیل کېدای شي.

افزایش ۱۳۰ درصدی صادرات میوه خشک از هرات

اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری هرات می‌گوید که امسال صادرات میوه خشک از این ولایت بیش از ۱۳۰ درصد افزایش یافته است. بر اساس آمارهای این اتاق، در شش ماه گذشته حدود چهارده هزار تُن میوه خشک به ارزش نزدیک به چهل میلیون دالر به کشورهای مختلف صادر شده است. در دورۀ مشابه سال گذشته، هشت هزار تُن میوه خشک به ارزش شانزده و نیم میلیون دالر صادر شده بود. محمد یونس قاضی‌زاده، رییس اتاق تجارت و سرمایه‌گذاری هرات، گفت: «بازارهای جهانی برای ما مساعد است. ما به ایران، امارات متحده عربی، لهستان، جنوب شرق آسیا، آسیای میانه، هند، اروپا و آمریکا صادرات داریم.» در همین حال، اتاق زراعت و مالداری هرات اعلام کرده که در ماه‌های اخیر بازارهای جهانی جدیدی به خرید میوه خشک افغانستان علاقه‌مند شده‌اند. به گفته مسئولان این اتاق، با باز شدن این بازارهای تازه، روند صادرات میوه خشک چند برابر افزایش خواهد یافت. امید تیموری، مدیرعامل اتاق زراعت و مالداری هرات، گفت: «خالص بودن محصولات زراعتی افغانستان، به‌ویژه میوه خشک، باعث شده کشورهای زیادی در سراسر جهان به این محصولات علاقه‌مند شوند.» بهبود کیفیت میوه خشک افغانستان، دلیل اصلی افزایش صادرات آن به کشورهای مختلف عنوان شده است. بر پایه آمارهای ریاست زراعت و مالداری هرات، پانزده نوع میوه خشک در این ولایت تولید می‌شود که بخش بزرگی از آن به خارج صادر می‌شود. این میوه‌های خشک شامل پسته، بادام، کشمش، چهارمغز، انجیر خشک، جلغوزه و برخی میوه‌های دیگر هستند.

سرچیني:

۱- طلوع نیوز، ۱۴۴۷ جمادي الاول ۱۹ (۱۴۰۴/۰۷/۱۹) ۲- طلوع نیوز ۱۴۴۷ جمادی الاول ۱ (۱۴۰۴/۰۸/۰۱)

نمایشگاه های تولیدات داخلی

نویدی است برای آینده روشن اقتصاد افغانستان

نمایشگاه های ملی و بین المللی نه تنها محلی مهم برای معرفی و بازاریابی تولیدات داخلی اند، بلکه به مثابه پل ارتباطی میان تولیدکنندگان، سرمایه گذاران و مصرف کنندگان عمل می کنند. برگزاری چنین رویدادها زمینه رشد تجارت، تقویت صنایع بومی، ایجاد فرصت های شغلی و جلب اعتماد سرمایه گذاران خارجی را فراهم می سازد. این نمایشگاه ها با نمایش توانمندی های تولیدی کشور، نقش مهمی در خودکفایی اقتصادی، افزایش صادرات و ارتقای جایگاه افغانستان در بازارهای منطقه ای و جهانی ایفا می کنند و در عین حال نمادی از ثبات و امید به آینده روشن اقتصادی کشور به شمار می روند.

به تاریخ ۲۶ عقرب سال روان، کابل شاهد چنین نمایشگاهی تحت عنوان "چهارمین نمایشگاه ملی و بین المللی امام ابو حنیفه "رح" بود. هدف از برگزاری این نمایشگاه، بازاریابی برای محصولات داخلی و تشویق تاجران و سرمایه گذاران داخلی و خارجی در زمینه رونق تجارت کشور بود. در این نمایشگاه صدها غرفه جهت به نمایش گذاشتن محصولات داخلی و شرکت های خارجی با دیزاین های زیبا تزئین شده بود که جلوه خاصی می بخشید.

جواهرات، سنگ های قیمتی وطن، تولیدات داخلی چون قالین، فرش های دست دوزی، لباس های محلی دست دوزی، موره بافی، انواع لبنیات با کیفیت وطنی مشتریان خاص را به خود جذب می کرد. در گوشه دیگر، انواع تولیدات فولاد، سیخ های مختلف گول، انواع و اقسام وسایل ساخته شده فلزی در فابریکات ذوب آهن کابل و هرات که نمایانگر زحمات کارگران افغان بود، به نمایش گذاشته شده بود. همچنین غرفه های آراسته از انواع دستمال های کاغذی، شوینده های مختلف، مایعات دست شوی، ظرف شوی و انواع صابون های با کیفیت از ترکیب انار کندهار، محصولات طبیعی بدخشان چون زیره، روغن های گیاهی زیتون، کنجد، سیاه دانه و زغر هر بیننده ای را به خود جذب می کرد. زعفران هرات که از شهرت ملی و بین المللی برخوردار است، در بسته بندی های مرغوب و زیبایی خاص خود عرضه شده بود.

به همین منوال، شرکت های سولر سازی، بطری های ساخته شده وطنی و صدها نوع کالاهای تجارتی جهت

بازاریابی به دید عام قرار گرفته بود. همچنین، شرکت هوایی آریانا که یگانه شرکت دولتی است، زمینه انتقال اموال تجارتی را با اعلانات خود به نازل ترین قیمت به نمایش گذاشته بود. در قسمتی از تالار عمومی نمایشگاه، غرفه های بانک های خصوصی نیز از خدمات خود به علاقه مندان معلومات ارائه می کردند که شامل ماستر ویزا کارت های اعتباری اسلامی، اف پی کارت، خدمات انتقال پول از کشور به همه نقاط جهان، خریداری آنلاین با ماستر کارت از وبسایت های معتبر جهان، خدمات بانکداری اسلامی، تمویلات مالی بر مبنای مرابحه و دیگر خدمات مدرن بانکی بود.

در نمایشگاه بین المللی امام ابوحنیفه (رح) حدود ۸۰۰ غرفه برپا شده بود و علاوه بر شرکت های داخلی، بیش از ۳۰۰ تاجر خارجی نیز تولیدات و خدمات خود را به نمایش گذاشتند. به گفته برگزار کنندگان نمایشگاه، قراردادهای میان تجار و سرمایه گذاران سکتور خصوصی افغانستان و کشورهای هند، ازبیکستان و ایران به ارزش بیش از ۳۰۰ میلیون دالر به امضا رسیده است.

گفته می شود که از این نمایشگاه بیشتر از یک هزار تن از هموطنان ما بازدید کرده اند که در میان آنان مهمانان خارجی از کشورهای آسیایی و اروپایی نیز حضور داشتند.

برگزاری چنین نمایشگاه های باشکوه در کشور، که در آن مهمانان داخلی، خارجی و سرمایه گذاران با خیال راحت اشتراک می نمایند، نمایانگر ثبات، امنیت و علاقه همه جانبه به رشد اقتصاد کشور است. این در حالی است که چالش ها و مشکلاتی چون تحریم های بین المللی، فشارهای سیاسی، منجمد شدن سرمایه ملی کشور، نبود کمک های مالی و قرضه های بین المللی، بازگشت میلیون ها مهاجر به یکباره و موضوع عدم به رسمیت شناختن امارت اسلامی افغانستان از جانب جامعه جهانی، از چالش های عظیم در برابر رشد اقتصاد وطن به شمار می رود.

با آن هم، در این دوره تاریخی کشور عزیز ما با وجود چالش های یاد شده توانسته در حدود ۱۳۰ نوع کالا به خودکفایی مطلق دست یابد که علاوه بر تأمین داخلی، به خارج از کشور نیز صادر می شود. چنان که دیده می شود، سکتور خصوصی کشور در بدترین شرایط گذشته نقش مهمی در رشد اقتصاد کشور ایفا نمود و نگذاشت تا کشور به سوی بحران برود. علاوه بر آن، نقش مهمی در عواید گمرکات ایفا کرد که کارکردش قابل ستایش است.

باید گفت که استقامت اقتصادی و ثبات پول افغانی از جمله نکات مهمی است که سرمایه گذاران داخلی و خارجی را علاقه مند سرمایه گذاری در بخش های مختلف اقتصادی کشور ساخته است.

امارت اسلامی افغانستان با سیاست اقتصاد محور توانسته اعتماد سرمایه گذاران داخلی و خارجی را در پروژه های بزرگ ملی جلب نماید تا زمینه کار و اشتغال برای مردم عام جامعه فراهم شود که نمونه بارز آن تدوین چهارمین نمایشگاه بین المللی امام ابوحنیفه (رح) در کشور است. صاحب نظران بر این باورند که کشور در مسیر درست به پیش می رود و در آینده های نه چندان دور شاهد رونق تجارت، خودکفایی و یک نظام متکی به اقتصاد خود خواهیم بود.

به امید یک افغانستان آباد، آرام و شکوفا!

نویسنده زیرک ملیا

فوتو ژورنالیست د افغانستان بانک

منابع:

1. Tawazon. (2024, November 25). .چهارمین نمایشگاه امام ابوحنیفه در کابل آغاز می‌شود *Tawazon Media*. Retrieved November 23, 2025, from https://tawazon.media/da/archives/9987
2. Qadiri, L. (2024, November 23). .بازدید کاردار اتحادیه اروپا در کابل، از نمایشگاه بین‌المللی امام ابوحنیفه *Tolo News*. Retrieved November 23, 2025, from https://tolonews.com/index.php/fa/business-196678

نړۍ وال اقتصاد
د یو نوي پړاو پر لور

(دا مقاله د نړۍ‌وال بانک له ویبپاڼې څخه ژباړل شوې ده)

د سوداګریزو کړکیچونو او د پالیسیو د لوړو ناڅرګندتیاوو په ترڅ کې به راتلونکی له ننګونو سره د مبارزې او له فرصتونو څخه د ګټې اخیستنې پر بنسټ ټاکل کیږي.

نړۍ وال اقتصادي نظام چې له تېرو اتیا کلونو راهیسې یې په ورته ډول فعالیت کاوه، اوس د بدلون په حالت کې دی او نړۍ ته د یو نوي پړاو پر لور حرکت ورکوي. اوسني قوانین له ننګونو سره مخ دي، خو نوي قوانین بیا لا تر اوسه نه دي رامنځته شوي. د جنورۍ د میاشتې له پای راهیسې، امریکا د تعرفو وضع کولو نوې لړۍ پیل کړه. په لومړي سر کې یې کاناډا، چین، مکسیکو او مهم سکتورونه په نښه کړل، خو د اپریل تر دویمې پورې یادې تعرفې نږدې پر ټولو وارداتو وضع شوې. د امریکا د تعرفو اغېزناکه کچه، د ستر اقتصادي رکود په اوږدو کې د تعرفو له کچو هم لوړه شوه چې د لویو سوداګریزو شریکانو د متقابلو اقداماتو په پایله کې د نړۍ والو تعرفو کچه په پراخه توګه لوړه شوه.

د امریکا تعرفې په تېره یوه پېړۍ کې تر ټولو لوړې کچې ته رسېدلې او په ورته وخت کې نړۍ والې تعرفې هم په چټکۍ سره د لوړېدو په حال کې دي

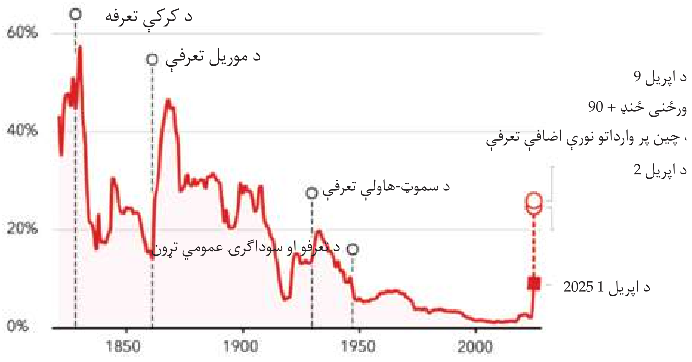

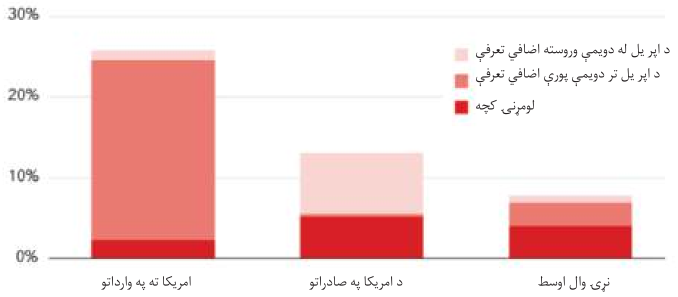

سرچینې: د هیور تحلیلونه؛ د نړۍ وال اقتصاد لپاره د پیټرسن انستیتوت نړۍ وال بانک او د پیسو نړۍ وال صندوق.

یاددابنت: د امریکا پر صادراتو د تعرفو وزن شوی اوسط او نړۍ وال اوسط د ۲۰۲۲ کال لپاره د سوداگرۍ د نړۍ وال مدغم شوي سیستم ویټس ډیټا کاروي. په یاده ډیټا کې د اپریل تر ۱۲ پورې د امریکا پر صادراتو د نړۍ د هېوادونو لخوا وضع شوې تعرفې شاملېږي.

د تعرفو منځنۍ اغیزناکه کچه، د امریکا متحده ایا لتونه د معلوماتو د نشتوالي له امله ناڅرگندتیا، د پالیسیو ناڅاپي بدلون او د نه وړاندوینې وړ حالت، د اقتصادي لیدلوري د ټاکلو کلیدي عوامل دي. که پورتنی وضعیت دوام ومومي، نو په تعرفو کې دا ناڅاپي لوړوالی او تر څنگ یې رامنځته شوې ناڅرگندتیا به د نړۍ والې اقتصادي ودې کچه په پام وړ توگه ټکنۍ کړي. د وضعیت د پېچلتیا او چټک بدلون په پام کې نیولو سره، دا لیکنه د نړۍ وال اقتصاد لپاره یو لړ وړاندوینې وړاندې کوي.

د نړۍ والې اقتصادي ودې وړاندوینې د بېلا بېلو سناریوگانو پر بنسټ ټوپیر لري

د حقیقي ناخالصو کورنیو تولیداتو وده، ۲۰۲۵ کال

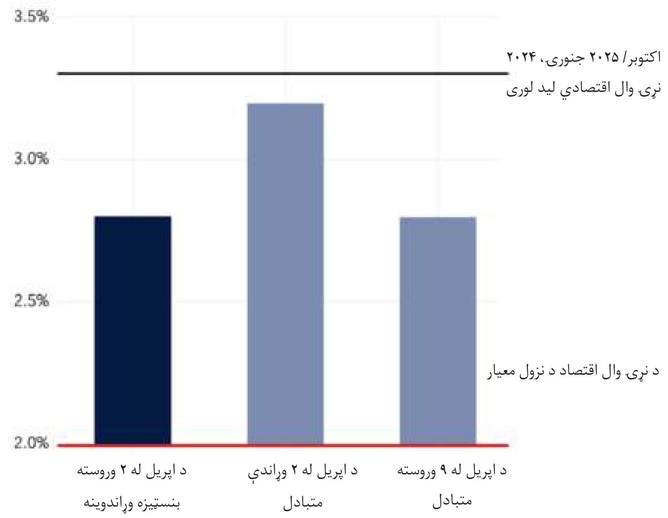

سرچینې: د پیسو نړۍ وال صندوق، نړۍ وال اقتصادي لیدلوری؛ د پیسو د نړۍ وال صندوق د کارکوونکو اټکلونه.

یاددابنت: د اپریل له 2 وروسته بنسټیزه وړاندوینه د 2025 کال د اپریل 4 نېټې د شته معلوماتو پر بنسټ ده.

د نړۍ وال اقتصادي لیدلوري په بنسټیزه وړاندوینه کې د فبرورۍ د لومړۍ نېټې او اپریل څلورمې تر منځ د امریکا لخوا اعلان شوې تعرفې او د نورو هېوادونو لخوا متقابل اقدامات شاملېږي. بنسټیزه وړاندوینه د نړۍ والې اقتصادي ودې وړاندوینه سږ کال 2.8 سلنې ته او راتلونکی کال 3 سلنې ته راټیټوي چې د 2025 کال د جنورۍ د میاشتې د اقتصادي لیدلوري په پرتله په ټولیز ډول نږدې 0.8 سلنه ټیټوالی ښیي. همدارنگه، دلته د اپریل د میاشتې (د اپریل له 2 وړاندې وړاندوینې) له تعرفو پرته د نړۍ والې اقتصادي ودې وړاندوینه وړاندې کیږي. د دې بدیلې لارې پر بنسټ به د 2025 او 2026 لپاره نړۍ واله اقتصادي وده 3.2 سلنې ته رسیدلې وای او یوازې 0.2 سلنه ټولیز کمښت به تر سترگو شوی وای.

په پای کې، د ماډل پر بنسټ یوه وړاندوینه وړاندې کیږي چې د اپریل له څلورمې وروسته اعلانونه او معلومات پکې شامل دي. په یاده موده کې، امریکا ډېرې تعرفې وځنډولې، خو پر چین یې بیا تر خورا لوړې کچې پورې پورته کړې. دا ځنډ، که

تر نامعلومې مودې هم وغځېږي، د بنسټيزې وړاندوينې په پرتله د نړۍ وال اقتصاد په ليدلوري کې اغېزمن بدلون رامنځته کولای نشي. دليل يې دا دی چې د امريکا او چين تر منځ عمومي تعرفوي کچه لا هم لوړه پاتې ده، که څه هم هغه هېوادونه چې په لومړيو کې پرې درنې تعرفې لګېدلې وې اوس ښايي مثبته لاسته راوړنه ولري، خو د پاليسيو له امله رامنځته شوې ناڅرګندتيا لا کمه شوې نه ده.

سره له دې چې وده ورو شوې، خو د نړۍ وال اقتصاد وده لا هم د رکود له کچو خورا لوړه ده. نړۍ وال انفلاسيون هر کال د نوو لاسته راغلو معلوماتو پر بنسټ نږدې 0.1 سلنه لوړ اټکل کېږي، خو د انفلاسيون د کمېدو بهير او هڅې لا هم رواني دي. تر دې دمه نړۍ واله سوداګري په نسبتاً پياوړي حالت کې شتون لري، ځکه چې د اړتيا په صورت کې، تر يوه بريده سوداګرو د سوداګرۍ د جريانونو لپاره بديلې لارې غوره کړې دي. خو دا حل کېدای شي دا کار ډېر ستونزمن شي. اټکل کېږي چې د نړۍ والې سوداګرۍ وده به د ټوليزې اقتصادي ودې په پرتله ډېره راکمه شي او په ۲۰۲۵ کال کې به 1.7 سلنې ته ورسېږي چې دا د ۲۰۲۵ کال د جنورۍ د مياشتې د نړۍ وال اقتصادي ليدلوري د راپور په پرتله د پام وړ راټيټه شوې کچه ښيي.

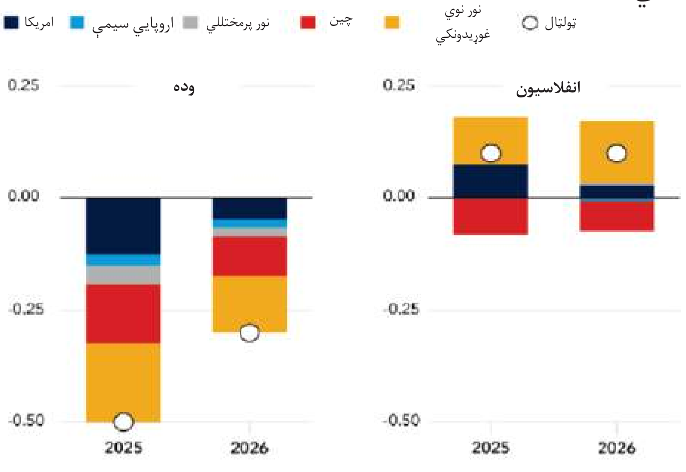

سرچينې: د پيسو نړۍ وال صندوق، نړۍ وال اقتصادي ليدلوری؛ د پيسو د نړۍ وال صندوق د کارکوونکو اټکلونه

خو نړۍ وال اټکل د هېوادونو ترمنځ د پام وړ توپيرونه په روښانه ډول نه څرګندوي. تعرفې، د هغه هېواد لپاره چې پرې وضع کېږي د عرضې منفي شوکونه رامنځته کوي، ځکه چې سرچينې لړو رقابتي توکو ته اړول کېږي چې په پايله کې ټوليزه توليدي وړتيا راټيټوي او د توليد لګښتونه لوړوي. په منځمهاله موده کې، تمه کېږي چې تعرفې سيالي او نوښت راکم کړي او له توليد يا خدمتونو پرته د قواعدو او پاليسيو په اغېزمنولو سره د اضافي ګټې د ترلاسه کولو هڅې زياتې کړي چې دا به پر اقتصادي ليدلوري نور منفي اغېز هم وکړي.

په امريکا کې د پاليسۍ د لوړې ناڅرګندتيا له امله، تقاضا د پاليسۍ له وروستيو اعلانونو څخه لا له وړاندې د کمېدو په حال کې وه. د اپريل د دويمې د بنسټيزې وړاندوينې له مخې، د سږ کال لپاره د امريکا د ودې اټکل 1.8 سلنې ته راټيټ شوی دی. چې دا د جنورۍ د مياشتې په پرتله 0.9 سلنه ټيټوالی ښيي چې د دې ټيټوالي 0.4 سلنه د تعرفو له امله رامنځته شوې ده. د امريکا د انفلاسيون وړاندوينه هم نږدې 1 سلنه لوړه شوې چې په دې سره پخوانی اټکل له 2 سلنې څخه پورته شوی دی.

د سوداګريزو شريکانو لپاره، تعرفې تر ډېره د تقاضا منفي شوک رامنځته کوي، ځکه چې د تعرفو له امله د يادو سوداګرو محصولاتو ته د بهرنيو پېرېدونکو په تمايلاتو کې کموالی رامنځته کېږي، که څه هم ځينې هېوادونه د سوداګرۍ د لوري له بدلون څخه ګټه اخيستلای شي. له دې ديفلاسيوني فشار سره سم، د چين د سږ کال د ودې وړاندوينه 4 سلنې ته راکمه شوې چې د پخواني اټکل په پرتله 0.6 سلنه کموالی ښيي او انفلاسيون د پخواني اټکل په پرتله نږدې 0.8 سلنه راټيټ شوی دی.

د تعرفو اغېزې د هېوادونو تر منځ توپير لري

د يورو سيمې وده چې نسبتاً د ټيټو اغېزناکو تعرفو تابع ده، د پخواني اټکل په پرتله 0.2 سلنې په اندازه راټيټه شوې چې اوس مهال 0.8 سلنې ته رسېږي. سږ کال او راتلونکی کال به په يورو

سیمه او چین کې، پیاوړې مالي هڅې او اقدامات په وده کې لږ څه زیاتوالی رامنځته کړي. د تعرفو د وروستۍ کچې پر بنسټ، کیدای شي د ډېرى غوړېدونکو هېوادونو وده په پام وړ توګه ټکنۍ شي. د یادې ډلې د ودې وړاندوینه 0.5 سلنې ته راټیټه شوې او اوس مهال 3.7 سلنې ته رسېږي.

د ۲۰۲۵ کال د جنورۍ راهیسې د وړاندوینې بدلون (د سلنې پر بنسټ)

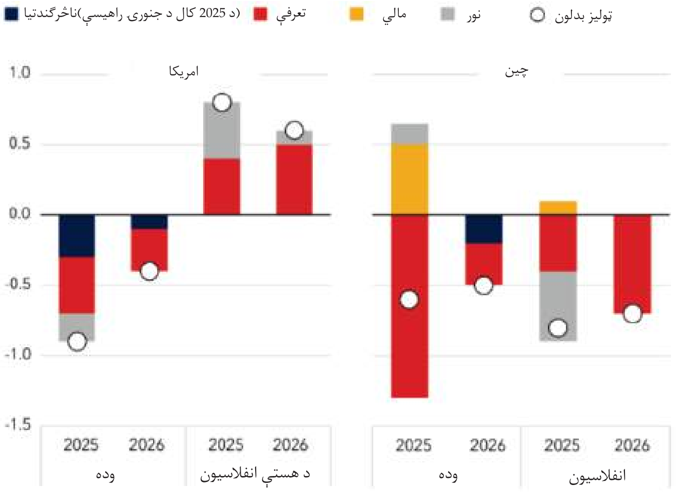

د تعرفه شوي هېواد لپاره د تقاضا ټکان (شاک)   د تعرفې وضع کوونکي هېواد لپاره د عرضې ټکان (شاک)

سرچینې: د پیسو نړۍ وال صندوق، نړۍ وال اقتصادي لیدلوری؛ د پیسو د نړۍ وال صندوق د کارکوونکو اټکلونه.

د عرضې نړۍ وال پیچلي زنځیرونه کولای شي د تعرفو او د پالیسیو د ناڅرګندتیا اغېزې په پام وړ توګه زیاتې کړي. ډېرى سوداګریز توکي منځنی تولیدات دي او مخکې له دې چې په وروستیو محصولاتو بدل شي، څو ځله له پولې څخه تېرېږي. خنډ او ځنډ د نړۍ والې تولیدي شبکې په اوږدو کې رامنځته او خپریدلای شي او په پایله کې لویې ثانوي اغېزې رامنځته کولای شي، لکه څنګه چې د کرونا وبا پر مهال ولیدل شوې. هغه شرکتونه چې بازار ته له ناڅرګند لاسرسي سره مخ دي، احتمال لري چې په نږدې راتلونکې کې خپل فعالیتونه ودروي، پانګونه کمه او ورسره لګښتونه راکم کړي. په ورته ډول، مالي مؤسسې به د خپلو پور اخیستونکو د خطر کچه بیا وارزوي. زیاته شوې ناڅرګندتیا او د مالي شرایطو محدودیت او تشدید، په لنډمهال کې اقتصادي فعالیتونه راکمولای شي، لکه څنګه چې د تېلو د بیو په شدید ټیټوالي کې ولیدل شول.

د اسعارو د تبادلې په نرخونو کې، د تعرفو اغېزې خورا پېچلې دي. امریکا چې په نورو هېوادونو تعرفې وضع کوي، ښایي د خپلو اسعارو په ارزښت کې یې زیاتوالی راشي. خو د پالیسۍ د زیاتې ناڅرګندتیا، د کمزورې اقتصادي ودې توقعاتو او د ډالرو په شتمنیو کې د نړۍ والې تقاضا د بدلون له امله ښایي د ډالرو ارزښت را ټیټ شي، لکه څنګه چې د تعرفو د اعلان راهیسې لیدل شوی دی. په منځمهاله توګه، که چېرې تعرفې د امریکا د سوداګریزو توکو په سکتور کې د تولید وړتیا د نورو سوداګریزو شریکانو په پرتله راکمه کړي، ښایي د ډالرو حقیقي ارزښت راټیټ شي.

د نړۍ وال اقتصاد خطرونه زیات شوي او تر څنګ یې د سوداګریزو کړکیچونو لاپسې زیاتیدل، اقتصادي وده نوره هم راکمولای شي. مالي شرایط ښایي نور هم سخت شي، ځکه چې بازارونه د کمزورې اقتصادي ودې د توقعاتو او زیاتې ناڅرګندتیا پر وړاندې منفي غبرګون ښیي. په داسې حال کې چې په عمومي توګه بانکونه کافي پانګه لري، خو مالي بازارونه ښایي له سختو ازمایښتونو سره مخ شي.

که چېرې هېوادونه د خپلې سوداګرۍ اوسنۍ پالیسۍ نرمې او ښه والی پکې راولي او نوې سوداګریزې هوکړې ترسره کړي، نو د ودې په توقعاتو کې سمدلاسه ښه والی رامنځته کیدلای شی. د کورنیو اقتصادي نابرابریو حل کول، د څو کلونو په موده کې اقتصادي خطرونه راکمولای شي، نړۍ وال تولید لوړولای شي او په ورته مهال کې د بهرنیو نابرابریو په راکمولو کې مهم رول لوبولای شي.

د پورتنیو ټکو په پام کې نیولو سره، اروپایي هېوادونه باید د مولدیت د ودې د ښه والي او چټکتیا لپاره په زیربناوو زیات لګښت وکړي. همداراز، چین باید د کورنۍ تقاضا ملاتړ زیات

کړي او امريکا بايد د مالي پاليسيو د اصلاح او توازن هڅې لا ډېرې کړي.

د کورنيو ناانډوليو سمون او اصلاح د بهرنيو ناانډوليو په ښه والي کې مرسته کولای شي

د جاري حساب د بيلانس سناريوګانې، د ناخالص کورني توليد د سلنې په توګه

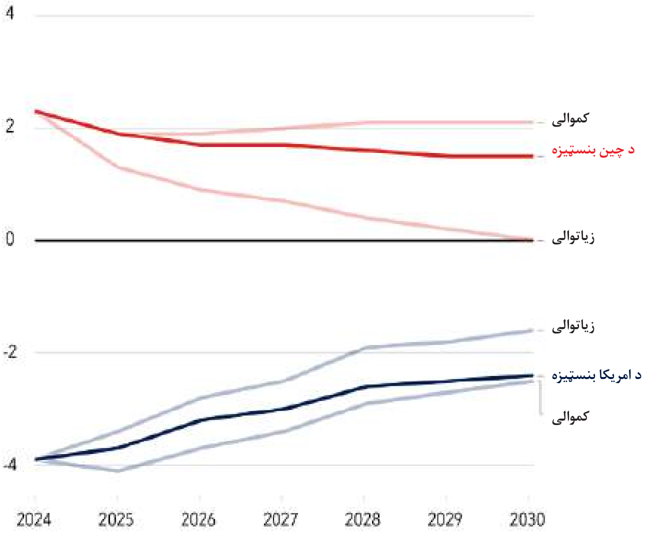

سرچينې: د پيسو نړۍ وال صندوق، نړۍ وال اقتصادي ليدلورى؛ د پيسو د نړۍوال صندوق د کارکوونکو اټکلونه.

د پيسو د نړۍ وال صندوق د پاليسۍ سپارښتنې په احتياط او ښې همکارۍ باندې ټينګار کوي. لومړيتوب بايد د سوداګرۍ د پاليسۍ د ثبات رامنځته کول او داسې هوکړې کول وي چې دوا‌ړو خواوو ته ګټورې وي. نړۍ وال اقتصاد يو روښانه او د وړاندوينې وړ سوداګريز سيستم ته اړتيا لري تر څو د غيرتعرفوي خنډونو يا نورو سوداګريزو محدوديتونو او اقداماتو په پراخه کچه کارولو په ګډون د نړۍ والو سوداګريزو قوانينو اوږدمهالي تشې له منځه يوسي چې دا چاره ښې همکارۍ او همغږۍ ته اړتيا لري.

د پيسو پاليسۍ بايد انعطاف منونکې وي، ځکه ځينې هېوادونه ښايي د انفلاسيون د کنټرولولو او اقتصادي ودې تر منځ د غوراوي په اړه له سختو ننګونو او پرېکړو سره مخ شي او په ځينو نورو هېوادونو کې بيا د انفلاسيون لـه مخکينيو شوکونو څخه وروسته د وروستيو شوکونو په رامنځته کېدو سره ښايي د انفلاسيون توقعات خپل ثبات له لاسه ورکړي. هغه هېوادونه چې د بيـو د بيا لوړيدو له فشارونو سره مخ کيږي، اړ دي چې سخت پولي سياستونه پلي کړي او په ځينو نورو هېوادونو کې بيا د تقاضا منفي شوک د سود د کچې د راټيټولو اړتيا رامنځته کوي. په ټولو حالتونو کې د پولي تګلارې اعتبار او د مرکزي بانک خپلواکي، دوه خورا مهم بنسټونه ګڼل کيږي.

د غوړيدو په حال کې هېوادونو لپاره به ګرانه وي چې د تعرفو د تعديلونو له امله زياته شوې بهرنۍ بې ثباتي او د اوږدې مودې لپاره له خطر څخه د پانګه والو د تيښتې ممکنه وضعيت اداره کړي. زموږ د تګلارې مدغم شوی چوکاټ پدې ټينګار کوي چې اسعار بايد له بنسټيزو عواملو سره سم تعديل ومومي او هغه ځانګړي شرايط او حالتونه هم په ګوته کوي په کومو کې چې بايد هېوادونه مداخله وکړي.

د مالي متخصصينو لپاره د لوړ پور، ټيټې ودې او د مخ پر زياتيدونکو مالي لګښتونو تر منځ غوراوی يوه سخته ننګونه ده. ډېرى هېوادونه لا هم کافي مالي ظرفيت نلري او اړتيا لري چې تدريجي او د باور وړ مالي اصلاحي پلانونه پلي کړي، پداسې حال کې چې ځينې تر ټولو غريب هېوادونه چې د رسمي مرستو له کموالي سره مخ دي، د پور له ستونزو سره مخ کيدلای شي.

نوې لګښتي اړتياوې په هغو مالي ستونزو فشار لا پسې زياتوي چې مخکې له مخکې موجودې وې او د هغو هېوادونو لپاره چې د شديدو اقتصادي ټکانونو له امله له ستونزو سره مخ دي، د مرستې غوښتنې بهير زياتوي. دا مرستې بايد په مشخصو هيوادونو او سکتورونو تمرکز لرونکې وي او په اتوماتيک ډول د پای رسيدو وخت هم ولري. د تېرو څلورو کلونو تجربې دا ښيي چې د مالي ملاتړ پيل کول ډېر اسانه دي، خو ختمول يې ستونزمن دي.

ځیني هېوادونه، په ځانګړي ډول په اروپا کې، تل په دفاعي لګښتونو کې زیاتوالی رامنځته کوي. دا لګښتونه باید څرنګه تمویل شي؟ د هغو هېوادونو لپاره چې کافي مالي ظرفیت لري، یوازې لنډمهاله برخه لکه له نوي چاپیریال سره د تطبیق لپاره موقتي ملاتړ یا د دفاعي ورتیاوو د بیا رغونې لپاره لومړني لګښتونه باید د پور له لارې تمویل شي. د نورو ټولو هېوادونو لپاره، نوي لګښتونه باید د نورو برخو د لګښتونو د راکمولو یا د اضافي او نوو عوایدو د راټولولو له لارې تمویل شي.

د لا پیاوړې ودې اړتیا باید له پامه ونه غورځول شي. د خصوصي سرچینو د ښې کارونې او د سرچینو د ناسم وېش او تخصیص د راکمولو لپاره، حکومتونه باید تل د مالي او جوړښتي اصلاحاتو پروسه جاري وساتي. له نوو ټکنالوژیو لکه مصنوعي ځیرکتیا څخه د ګټې اخیستنې لپاره، حکومتونه باید په ډیجیټلي زیربناوو او اړینو روزنیزو پروګرامونو کې پانګونه وکړي.

په پای کې د دې پوښتنې مطرح کول اړین دي چې ولې نړۍ وال نظام د بیا جوړښت اړتیا لري. دا هم باید درک شي چې د څو لسیزو ژورو سوداګریزو اړیکو چټکه خو غیر متوازنه اقتصادي وده رامنځته کړې ده. په ډېرې پرمختللو اقتصادونو کې دا ژور احساس او درک شته چې نړۍ وال کېدنې د کورني تولیدي سکتور ډېرې دندې په ناعادلانه توګه له منځه وړې دي. که څه هم د تولیدي سکتور د ګمارنې ونډه په پرمختللو هېوادونو لکه آلمان چې سوداګریز مازاد او امریکا چې سوداګریز کسر لري، کې د وخت په تېرېدو سره په منظم ډول راکمه شوې ده، خو بیا هم د یادو شکایتونو او نیوکو لپاره ځیني دلایل او توجیهات شتون لري.

د یاد کموالي تر شا اصلي ځواک نړۍ وال کېدنه نه بلکې ټکنالوژیکي پرمختګ او اتومات کول دي: په یادو دواړو هېوادونو کې د تولیدي سکتور د محصولاتو ونډه ثابته پاتې شوې ده. پورتني دواړه عوامل په اصل کې مثبت اغېز لري، خو ښایي د ځینو خلکو او ټولنو لپاره ځیني خنډونه او منفي اغېزې هم ولري. دا د ټولو ګډ مسؤلیت دی چې د پرمختګ یا نړۍ وال کېدنې د چټکتیا او په دې پورې د اړوندو ستونزو او خنډونو د له منځه وړلو تر منځ سم توازن رامنځته کړي.

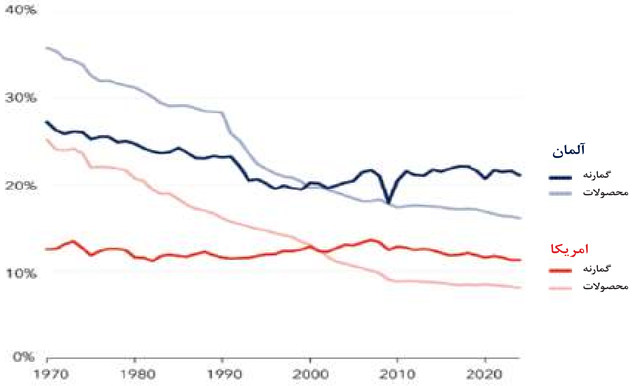

سرچینې: د هیور تحلیل، د امریکا د اقتصادي تحلیل مرکز.

نوټ: په ټولیزې ګمارنې او حقیقي زیات شوي ارزښت کې ونډه.

پالیسۍ جوړونکي باید د بریالیو او ماتې خوړونکو تر منځ د جبران او د سرچینو د بیا وېش د ساده تګلارې نه ورها خوا فکر وکړي، که هغه د ټکنالوژیکي بدلونونو په محدوده کې وي او که د نړۍ وال کېدنې په محدوده کې وي. پدې اړه کافي ګامونه نه دي پورته شوي او ډېر خلک دې ته اړ کوي چې د صفر-جمع (د یو لوري ګټه د بل لوري زیان) نړۍ وال لید ومني چې پدې صورت کې د ځینو ګټې یوازې د نورو په زیان کې نغښتې دي. د دې پر ځای، دا مهمه ده چې د دې اصلي لاملونو په اړه ښه درک ولرو تر څو داسې یو پرمختللی سوداګریز سیستم جوړ کړو چې ډېر فرصتونه رامنځته کولای شي.

په پایله کې ویلای شو چې نړۍ وال ادغام پخپله یوه موخه نه ده؛ بلکې یوه وسیله ده چې یوازې هغه وخت د اهمیت وړ بلل کیږي چې د ټولو د ژوند د معیارونو په لوړولو کې مرسته وکړي.

لیکوال: پیري-اولیوییر ګورینکاس

ژباړن: محمد فاروق تسل

د افغانستان بانک د ژباړې بورډ غړی

سرچینه:

1- Gopinath, G. (2025, April 22). The global economy enters a new era. IMF Blog. https://www.imf.org/en/blogs/articles/2025/04/22/the-global-economy-enters-a-new-era

نقش مؤسسات مالی در تمویل و رشد تشبثات کوچک و متوسط

مقدمه

تشبثات کوچک و متوسط به‌عنوان موتور محرک اقتصادهای در حال توسعه شناخته می‌شوند. این تشبثات در افغانستان نیز به‌دلیل سهم بزرگ‌شان در اشتغال و تولید ناخالص داخلی، اهمیت ویژه‌ای دارند. در شرایط فعلی کشور، توسعهٔ و حمایت از این نوع کسب‌وکارها می‌تواند زمینه‌ساز بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی کشور گردد.

در افغانستان تشبثات کوچک و متوسط سهم قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی و فرصت‌های شغلی را در اختیار دارند. با این وجود، رشد این بخش‌ها با موانع و چالش‌های از جمله محدودیت‌های مالی، ضعف زیرساخت‌ها و شرایط خاص اقتصادی روبه‌رو است. مؤسسات مالی به عنوان منابع کلیدی تامین سرمایه، نقش بی‌بدیلی در تأمین مالی و رشد تشبثات کوچک و متوسط دارند. این مقاله با هدف بررسی جامع نقش این مؤسسات مالی در حمایت و توسعه تشبثات کوچک و متوسط مطابق با شرایط اقتصادی، اجتماعی افغانستان

نگاشته شده است. تمرکز اصلی بر چالش‌های پیش‌رو و راهکارهای پیشنهادی جهت بهبود دسترسی این تشبثات به منابع مالی خواهد بود تا بتوان سهم آنها را در رشد پایدار اقتصاد افغانستان افزایش داد.

تعریف تشبثات

تعریف ملی تشبثات کوچک و متوسط یک مورد مهم تلقی گردیده است که هر کشور نظر به ساختار های مالی خویش تعریف های متفاوت دارد. به طور عموم تعریف ها به اساس تعداد کارمندان، عاید سالانه و مقدار دارایی بیان گردیده است . قابل ذکر است، تعریف تشبثات کوچک و متوسط جهت تمویل مالی و بدست آوردن معلومات در مورد مشتریان برای مؤسسات مالی نقش مهم داشته است .

تعاریف تشبثات کوچک و متوسط توسط سازمان‌های بین‌المللی مختلف از جمله بانک جهانی، اتحادیه اروپا و صندوق بین‌المللی پول به صورت ستندرد تدوین شده است. در اکثر این تعاریف، تشبثات کوچک و متوسط با توجه به معیارهای مانند تعداد کارکنان، حجم فروش سالانه و میزان دارایی‌ها دسته‌بندی می‌شوند. به عنوان مثال، بانک جهانی کسب‌وکارهای با کمتر از ۲۵۰ نفر پرسونل را تشبثات کوچک و متوسط می‌داند، در حالی که اتحادیه اروپا این محدوده را کسب‌وکارهای با کمتر از ۲۵۰ کارمند و گردش مالی کمتر از ۵۰ میلیون یورو تعریف می‌کند. در افغانستان به دلیل شرایط خاص اقتصادی و ساختار بازار، طبقه‌بندی تشبثات کوچک و متوسط بیشتر بر اساس تعداد کارکنان کمتر از ۱۰۰ و حجم فعالیت‌های مالی صورت می‌گیرد. این تعریف‌ها به درک بهتر مقیاس فعالیت‌ها و تدوین سیاست‌های حمایتی مناسب کمک می‌کنند و اهمیت دارند تا مؤسسات مالی بتوانند برنامه‌های تامین مالی هدفمندتری ارائه دهند.

اهمیت تشبثات در اقتصاد جهانی و افغانستان

در سطح جهان، تشبثات کوچک و متوسط حدود ۹۰ درصد از کسب‌وکارها و بیش از نصف نیروی کار را تشکیل می‌دهند. این بخش‌ها به علت انعطاف‌پذیری، توان نو آوری و نقش کلیدی در ایجاد اشتغال، بخش مهمی در توسعه اقتصادی کشورها به شمار می‌آیند. در افغانستان، تشبثات کوچک و متوسط به دلیل شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور، بیشترین سهم در ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی را داشته و به عنوان موتور محرک رشد اقتصادی عمل می‌کنند. به طوری که وزارت تجارت و صنایع افغانستان هدف دارد که با توسعه تشبثات کوچک و متوسط میلیون‌ها فرصت شغلی ایجاد و تولید ناخالص داخلی را به میزان قابل توجهی افزایش دهد. حمایت از این بخش می‌تواند راهبردی برای کاهش فقر، افزایش ثبات اقتصادی و توسعه پایدار باشد.

تشبثات بیش از ۸۰ فیصد از فعالیت های اقتصادی و بیش از ۷۰ فیصد اشتغال در مناطق شهر نشین کشور را تشکیل میدهد. تشبثات به طور عموم برای رشد و تداوم نیازمند دسترسی به منابع مالی مطمئن و پایدار اند. مؤسسات مالی از قبیل بانک های تجارتی و مؤسسات تمویلات مالی کوچک و متوسط به عنوان نهاد های مالی رسمی میتوانند نقش کلیدی در فراهم سازی این منابع ایفا کنند.

چالش‌ها

تشبثات کوچک و متوسط در افغانستان با مشکلات متعددی مواجه‌اند که مانع رشد و شکوفایی آن‌ها می‌شود. نخستین و بزرگ‌ترین این چالش‌ها، محدودیت شدید در دسترسی به منابع مالی رسمی است که به دلیل نیاز به تضمینات بانکی بلند از سوی بانک های تجارتی و کوتاه بودن مدت تسهیلات است. علاوه بر این، محیط نامناسب اقتصادی، مشکلات زیرساختی، ضعف قوانین حمایتی، کمبود آموزش‌های فنی و مدیریتی، محدودیت در بازارهای داخلی و خارجی و رقابت نامناسب از دیگر موانعی است که تشبثات کوچک و متوسط را درگیر عدم دسترسی به منابع مالی ساخته است. بسیاری از این کسب‌وکارها به صورت غیررسمی فعالیت می‌کنند که این امر نه تنها مانع رشد آنهاست بلکه فرصت‌های مالی و حمایتی را نیز محدود می‌سازد.

در سال های اخیر، برخی بانک های تجارتی افغانستان تلاش کردند تا با ایجاد محصولات مالی ویژه، مانند تمویلات کوچک، برنامه های تضمین اعتباری و دسترسی تشبثات کوچک و متوسط را به سرمایه تسهیل نمایند. همچنان همکاری بانک ها بانهاد های بین المللی در راستای گسترش تمویل تشبثات گامی مؤثر در جهت بهبود نظام مالی افغانستان تلقی میگردد. بااین حال، برای مؤثرتر ساختن نقش بانک های تجارتی، نیاز است اصلاحات ساختاری در چارچوب نظارتی د افغانستان بانک اعمال گردد. تسهیل ضمانت های بانکی، آموزش های مالی برای صاحبان تشبثات و توسعه محصولات مالی مانند مضاربه و مشارکت میتواند باعث شود تا بانک ها تمایل بیشتری برای تمویل تشبثات کوچک و متوسط داشته باشند، همچنین، دیجیتل سازی سیستم های بانکی میتواند روند تمویل را شفاف و سریع سازد.

نقش مؤسسات مالی در رشد و تقویت تشبثات کوچک و متوسط

مؤسسات مالی مانند بانک‌ها، مؤسسات اعتباری خُرد، صندوق‌های ضمانت اعتباری و نهادهای توسعه‌ای، نقش اصلی را در تامین مالی و حمایت از تشبثات کوچک و متوسط بر عهده دارند. در افغانستان، این مؤسسات علاوه بر ارائه تمویل، در قالب آموزش‌های مالی، تسهیل کنندگان دسترسی به بازار و ارائه ضمانت‌های مالی به تشبثات کوچک و متوسط کمک می‌کنند. با این حال، سهم عمده تشبثات کوچک و متوسط در بهره‌مند شدن از خدمات بانکی پایین است که نیازمند برنامه‌ریزی‌های دقیق جهت تسهیل شرایط اعطای تسهیلات، کاهش هزینه‌های مالی و توسعه محصولات مالی متناسب با نیازهای تشبثات کوچک و متوسط می‌باشد. بانک‌های اسلامی و توسعه سیستم‌های مالی خُرد نیز می‌تواند نقش حیاتی در بهبود وضعیت دسترسی به سرمایه ایفا کند.

محصولات مالی اسلامی مطابق به شریعت اسلامی میتوانند به عنوان ابزار های مالی مؤثرمیان بانک ها و تشبثات کوچک و متوسط عرض اندام نمایند. بانک های تجارتی افغانستان در صورت توسعه ابزار های تمویل مالی اسلامی مانند مشارکت، مرابحه، مضاربه و اجاره میتوانند به طیف وسیعی از متشبثان که تمایل به دریافت تمویلات مالی اسلامی دارند خدمات مؤثر ارائه نمایند. استفاده از این ابزار ها نه تنها تقاضا برای تمویل

را افزایش می دهد. بلکه سطح اعتماد مردم به بانک ها را نیز تقویت خواهد کرد.

با توجه به پتانسیل اقتصادی موجود در بخش تشبثات کوچک و متوسط، بانک های تجارتی نقش بارز را به عنوان میانجی میان تقاضا کننده و عرضه کننده تمویل مالی ایفا مینمایند. ادارات دولتی مربوطه می تواند با ایجاد چارچوب های حمایتی مشخص، مانند تخفیف های مالیاتی برای بانک های که به تشبثات کوچک و متوسط تمویل میدهند، با ایجاد صندوق های تضمین خطر، زمینه فعالیت مطمین را برای بانک ها فراهم سازد. همچنان ایجاد هماهنگی همکاری بین نهاد های تحصیلی، بانک ها و متشبثین میتواند دسترسی به منابع مالی رسمی را تقویت و زمینه شمولیت مالی را فراهم نماید.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تشبثات کوچک و متوسط جزء حیاتی اقتصاد افغانستان هستند که با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی ویژه، حمایت موثر موسسات مالی برای توسعه و رشد آنها امری حیاتی است. اگرچه این بخش با چالش‌های متعدد مواجه است، اما با سیاستگذاری‌های درست، بهبود دسترسی به منابع مالی، ارتقای دانش و ظرفیت مدیریتی و همکاری نزدیک بین دولت، بخش خصوصی و سازمان‌های بین‌المللی، می‌توان زمینه رشد پایدار این تشبثات را فراهم کرد. چنین رویکردی نه تنها باعث افزایش تولید و اشتغال خواهد شد بلکه به تقویت اقتصاد ملی و کاهش فقر طولانی‌مدت در افغانستان کمک شایانی خواهد کرد.

نویسنده: احمد صمیم آصفی

مدیر تمویل تشبثات کوچک و متوسط

آمریت عمومی ثبت اعتبارات و توسعه خدمات مالی

منابع و مآخذ:

1. World Bank. (2024). Small and Medium Enterprises Finance. Retrieved from https://www.worldbank.org/en/topic/smefinance
2. European Commission. (2024). SME Definition. Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. Retrieved from https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/sme-definition_en
3. Afghanistan Ministry of Commerce and Industries. (2023). SME Development Strategy. Kabul: Government of Afghanistan.
4. Da Afghanistan Bank. (2024). Financial Inclusion Department Reports. Retrieved from https://www.dab.gov.af/Financial-Inclusion-Department
5. Kardan University. (2019). Challenges Faced by Startups and Small and Medium Enterprises in Afghanistan. Kabul University Press.
6. Development Research and Consulting. (2023). SMEs' Development and Financial Access in Afghanistan. Kabul: DRC Publications.
7. Asian Development Bank (ADB). (2024). Supporting SMEs in Fragile and Conflict-Affected Situations. Manila: ADB Reports.
8. United Nations Development Programme (UNDP). (2023). Economic Empowerment through SMEs Growth in Afghanistan. UNDP Reports.
9. Ministry of Economy Afghanistan. (2021). Afghanistan National Development Strategy. Kabul: Government of Afghanistan.

users where they are. Afghanistan's uneven connectivity and variable digital literacy call for offline-to-online bridges. Agent networks, linked to microfinance institutions, NGOs, or community hubs, can assist with onboarding, identity verification, and campaign preparation. USSD and SMS interfaces allow participation on feature phones, while mobile money integration makes small contributions feasible and convenient. Where identity and privacy concerns deter gender-based participation from entering public financial channels, privacy-sensitive onboarding and gender-specific associates facilitated by trusted organizations can expand inclusion without forcing compromises on safety or cultural norms. Multilingual interfaces, including Pashto and Dari, are essential to make platform participation intuitive across regions.

A Prudent Path Forward

The path ahead is to start small and learn quickly. Pilot programs in Kabul and rural provinces can focus on a limited suite of products: musharakah equity for startups, murabaha financing for merchants, and waqf or qard al-hasana for education and health projects. From the outset, platforms should embed bank custody and escrow, publish Shariah rulings and audit summaries, and report campaign metrics in multilingual formats. Trust is the engine, but transparency is the fuel. Clear disclosures, fair treatment, consistent reporting, and visible community benefits build the confidence needed for crowdfunding to move beyond novelty. In Afghanistan, Islamic crowdfunding can be a practical lever—small contributions woven into resilience, entrepreneurship, and social care. It complements banks, microfinance institutions, and development programs by opening new channels for participation and risk-sharing. With careful governance and patient scaling, it can turn intent to help into structured, sustainable finance that meets people where they are and moves them forward together.

Anwar Ullah Hayat

Senior Publications Manager, Da Afghanistan Bank

References:

1. Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI). (n.d.). *Shari'ah standards*. Manama: AAOIFI. Retrieved from https://aaoifi.com/shariaa-standards/?lang=en
2. Belleflamme, P., Lambert, T., & Schwienbacher, A. (2014). Crowdfunding: Tapping the right crowd. *Journal of Business Venturing, 29*(5), 585–609. Retrieved from https://perso.uclouvain.be/paul.belleflamme/papers/JBV2013.pdf
3. International Financial Services Board (IFSB). (n.d.). *Guiding principles on Shari'ah governance systems for institutions offering Islamic financial services*. Retrieved from https://www.ifsb.org
4. World Bank. (n.d.). *Findex database: Financial inclusion data for Afghanistan*. Retrieved from https://microdata.worldbank.org/index.php/catalog/4608
5. Zetzsche, D. A., Buckley, R. P., Arner, D. W., & Barberis, J. (2017). Regulating a revolution: From regulatory sandboxes to smart regulation. *Fordham Journal of Corporate & Financial Law, 23*(1), 31–103. Retrieved from https://news.law.fordham.edu/jcfl/wp-content/uploads/sites/5/2018/01/Zetzsche-et-al-Article.pdf
6. Islamic Development Bank (IsDB). (n.d.). *Islamic social finance and waqf: Models for poverty alleviation*. Retrieved from https://www.isdb.org
7. United Nations Development Programme (UNDP). (n.d.). *Private sector development and financial inclusion in Afghanistan*. Retrieved from https://www.undp.org/afghanistan
8. Wilson, R. (2012). Islamic finance and ethical investment. *International Journal of Social Economics, 39*(1/2), 82–93. Retrieved from https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03068291211196850/full/html
9. Marzban, S., & Asutay, M. (2012). The emergence of Islamic venture capital and private equity. *Journal of Islamic Finance, 1*(1), 15–28. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/280622606
10. Securities Commission Malaysia. (n.d.). *Islamic capital market: Frameworks for equity crowdfunding and P2P financing*. Retrieved from https://www.sc.com.my

tories. Equity-based crowdfunding using musharakah or mudarabah can bridge this gap by allowing backers to share in profits rather than demand collateralized repayment. For merchants and producers with predictable turnover, murabaha financing enables asset-backed inventory purchases, priced through cost-plus markups rather than interest; this is particularly effective in short-cycle trade where rapid working capital renewal matters. For equipment acquisition and productive assets, ijarah leasing allows gradual payments while the platform's pooled investors collectively own the asset during the lease term. These instruments expand financing options for early-stage and necessity-driven entrepreneurs, helping them break out of cash flow traps and build asset bases that support growth and stability.

Beyond enterprise finance, Islamic crowdfunding supports social resilience. Waqf and qard al-hasana instruments can fund education, primary healthcare micro-projects, and emergency relief in ways that are transparent and accountable. Donation campaigns anchored in local institutions like mosques, community centers and NGOs can deliver fast and targeted support while maintaining strong reporting standards to build trust. In settings where shocks disrupt livelihoods, these social finance channels can stabilize households and communities, complementing market-based products aimed at business growth. The combination of equity, trade-based financing, leasing, benevolent loans, and endowment-backed donations create a steady flow of support, starting with relief and recovery and extending all the way to investment and growth. Diaspora engagement is a critical piece of the puzzle. Afghan diaspora communities represent significant capital, skills, and mentorship potential that are often channeled into remittances and consumption rather than productive investment. A Shariah-compliant crowdfunding platform, with clear custodial arrangements, transparent project reporting, and multilingual interfaces, can invite diaspora investors to participate in local schemes with manageable ticket sizes and visible impact. When paired with special investment windows and basic currency hedging options, diaspora backers can contribute both capital and market knowledge, raising the quality of campaigns and improving survival rates of funded enterprises. This external confidence, once anchored by credible audits and a consistent disclosure regime, can promote a cycle of repeat funding and wider participation.

Trust and governance are non-negotiable. Crowdfunding succeeds only if platforms establish reliable processes that deter fraud, reduce information asymmetry, and respect investor and beneficiary rights. Practically, this means tiered due diligence calibrated to the size and risk of each campaign, escrow accounts with conditional disbursement tied to milestones and verified documentation, standardized, plain-language disclosures, and strong complaints and remediation channels. Shariah boards should approve product structures in advance, publish rulings and rationales, and conduct periodic audits with summaries available to the public. Transparent screening criteria for halal activities, clear boundaries to avoid gharar (excessive uncertainty) and maysir (speculation), and regular monitoring of actual campaign practices protect both legitimacy and user confidence.

Implementation also depends on practical payment channels and digital pathways that meet

enabled equity crowdfunding for startups, giving investors opportunities to participate in ventures ranging from fintech to hospitality. Saudi Arabia has introduced regulated crowdfunding initiatives under the Capital Market Authority, allowing entrepreneurs to raise funds in compliance with Shariah law. These efforts highlight the growing recognition of crowdfunding as a legitimate and powerful financing tool across Islamic countries. By combining modern digital platforms with traditional values of partnership and risk-sharing, crowdfunding in these regions illustrates how innovation can be harmonized with cultural and religious frameworks, offering both economic opportunity and social impact.

Through the Lens of Islamic Finance

At its core, Islamic finance is built on values such as fairness, transparency, and social justice. It prohibits interest (riba), emphasizes risk-sharing, and encourages profit-sharing arrangements that align the interests of both parties. These principles provide a framework for evaluating whether crowdfunding can be considered Shariah-compliant.

One of the strongest points of alignment lies in the profit-sharing and risk-sharing mechanisms that support many crowdfunding models. Equity crowdfunding, for example, allows contributors to participate in a project's success by sharing in profits rather than receiving fixed interest payments. This resonates with Islamic contracts such as *mudarabah* (profit-sharing between investor and entrepreneur) and *musharakah* (joint partnership with shared risk and reward). By structuring crowdfunding campaigns around these models, platforms can ensure that backers are not merely lenders but partners in enterprise, which is consistent with Shariah principles.

Donation-based crowdfunding also aligns well with Islamic values, particularly the emphasis on charity (*sadaqah*) and community support. Platforms that facilitate fundraising for humanitarian relief, education, or healthcare embody the spirit of social solidarity that Islamic finance seeks to promote.

The main area of concern arises with debt-based crowdfunding, often structured as peer-to-peer lending. Conventional peer-to-peer lending models typically involve interest payments, which are not permissible under Shariah law. However, Islamic alternatives can be designed using contracts such as *qard al-hasana* (benevolent loans without interest) or profit-sharing arrangements that replace interest with agreed-upon returns tied to business performance. These adaptations demonstrate that crowdfunding can be reshaped to fit within Islamic finance frameworks, provided platforms are intentional about compliance.

In Afghanistan

For countries like Afghanistan, where financial inclusion remains a challenge, crowdfunding offers more than just funding, it offers hope. By aligning with Islamic finance principles of risk-sharing and avoiding interest, crowdfunding can provide culturally appropriate solutions. It also opens channels for diaspora communities to directly support local projects, fostering both economic stability and social justice. In this way, crowdfunding is not simply a financial tool, actually it is a pathway to empowerment, resilience, and inclusive growth.

Micro and small enterprises frequently fail to access bank credit due to collateral constraints, limited documentation, and short operating his-

grown rapidly, reaching billions of dollars annually, and is projected to continue expanding at double-digit rates. This growth reflects broader shifts in finance like the rise of digital platforms, the increasing role of social media in building trust, and the appetite for alternative investment opportunities. Crowdfunding matters now because it empowers marginalized groups, supports grassroots innovation, and provides transparent alternatives to traditional finance. It has become a catalyst for social impact, enabling communities to rebuild after crises, entrepreneurs to launch ventures without collateral, and creative thinkers to bring ideas to life.

Across the World

Crowdfunding has moved far beyond its experimental beginnings and is now firmly established as a transformative force in global finance. In 2025, the industry continues to expand at a remarkable pace, with projections indicating that the global market will reach several billions of dollars annually over the next decade.

Platforms such as Kickstarter, Indiegogo, GoFundMe, and CrowdCube have become household names, each carving out a niche in the crowdfunding landscape. Kickstarter remains a hub for creative innovation, funding thousands of projects in art and technology. Indiegogo has distinguished itself in the technology sector, helping startups bring cutting-edge gadgets to market. GoFundMe has become synonymous with donation-based crowdfunding, supporting humanitarian relief, medical expenses, and community rebuilding efforts. Meanwhile, CrowdCube in the United Kingdom has pioneered equity crowdfunding, enabling small investors to participate in startup ventures and thereby broadening access to capital.

Statistics from recent years highlight the diversity of crowdfunding models. Reward-based campaigns continue to dominate, accounting for nearly half of all projects funded globally. Equity crowdfunding, however, is the fastest-growing segment, driven by investor interest in gaining participation rights in promising startups. Debt-based crowdfunding, often structured as peer-to-peer lending, has also gained traction, offering borrowers access to funds while providing lenders with higher returns compared to traditional savings accounts. Together, these models illustrate the versatility of crowdfunding as both a financial tool and a social innovation.

In the Islamic World

In recent years, several Islamic countries have embraced crowdfunding as a means of financing innovation, social causes, and entrepreneurship. In Malaysia, platforms such as Ethis and PitchIN have pioneered Shariah-compliant crowdfunding models, focusing on equity participation and profit-sharing rather than interest-based lending. These platforms have successfully funded real estate developments, halal businesses, and technology startups, demonstrating how crowdfunding can align with Islamic finance principles while still attracting global investors. Similarly, in Indonesia, crowdfunding has been used to support small and medium enterprises, creative industries, and social projects. Platforms like Kitabisa have mobilized millions of dollars for humanitarian relief, education, and healthcare, showing how digital fundraising can empower communities and strengthen social solidarity.

The Middle East has also witnessed notable examples of crowdfunding in action. In the United Arab Emirates, platforms such as Eureeca have

Crowdfunding Across the World and Its Prospects in Afghanistan

Crowdfunding has emerged as a transformative force in the global finance, broadening equal access to capital and enabling innovation across diverse sectors. By allowing individuals and communities to pool small contributions online, it has become a vital tool for entrepreneurs, social activists, and creative thinkers. The global crowdfunding market reached $17.72 billion in 2024 and is projected to grow to $38.23 billion by 2029, with a compound annual growth rate of 17.1. More than just a financial tool, it represents a new way of thinking about access to capital that is participatory, inclusive, and driven by collective trust.

This article explores the concept of crowdfunding, its global significance, and why it matters now as societies search for innovative solutions to economic and social challenges. Apart from that, the article discusses the concept of crowdfunding in Afghanistan scenario and in the light of Islamic finance, along with the opportunities and challenges.

In a Nutshell

Crowdfunding is the practice of raising small amounts of money from a large number of people, usually through online platforms, to finance a project, business, or social cause. Unlike traditional financing, which relies on banks or wealthy investors, crowdfunding broadens and equalizes access to capital by allowing anyone to contribute. This model has evolved into several forms such as donation-based campaigns that support charities and community initiatives, reward-based projects where backers receive products or incentives, equity crowdfunding that offers equity shares in startups, and debt-based models that facilitate peer-to-peer lending. The global crowdfunding market has

با هر معامله بانکی، شما در ساختن یک افغانستان بهتر سهیم می شوید. مشارکت شما برای ما و افغانستان با اهمیت است.

بانک The Bank
October 2025
شماره ۲۲۰ - جمادی الاول - عقرب ۱۴۰۴

اوس مهال خلک خپلې راکړې ورکړې د قلم او کاغذ له لارې نه محسابه کوي! هر څه ستاسو په موبایل کې دي؛ په ډیجېټلي بانکوالۍ سره، افغانستان د نوښت او پرمختګ لورې ته ځي.